

Reformerade stöd till personer med funktionsnedsättning

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken, med vissa ändringar. Regeringen föreslår att det ska införas två nya socialförsäkringsförmåner – omvårdnadsbidrag till föräldrar med barn med funktionsnedsättning och merkostnadsersättning till barn och vuxna med funktionsnedsättning. Merkostnadsersättningen ska ersätta kostnader till följd av funktionsnedsättningen. De nuvarande förmånerna vårdbidrag och handikappersättning avskaffas därmed. Utskottet föreslår också att riksdagen antar regeringens förslag till följdändringar i sex andra lagar. Med anledning av yrkanden i följdmotioner föreslår utskottet en ändring i regeringens förslag på så sätt att blinda och gravt hörselskadade ska ha rätt till merkostnadsersättning på en viss nivå. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2017/18:4088 (M, L, C, KD) och 2017/18:4127 (SD) och avstyrker övriga motioner.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

I betänkandet finns sex reservationer (SD, V, L).

Behandlade förslag

Proposition 2017/18:190 Reformerade stöd till personer med funktionsnedsättning.

14 yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Reformerade stöd till personer med funktionsnedsättning	6
Författningskommentar	25
Reservationer	29
1. Avslag på propositionen, punkt 1 (V).....	29
2. Ersättning för hjälpbehov och samordning m.m., punkt 3 (V)	29
3. Ersättning för hjälpbehov och samordning m.m., punkt 3 (L).....	30
4. Handikappersättning för vuxna, punkt 4 (SD).....	31
5. Åldersgränsen för merkostnadsersättning, punkt 5 (SD).....	31
6. Åldersgränsen för merkostnadsersättning, punkt 5 (L).....	32
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	33
Proposition 2017/18:190	33
Följdmotionerna	33
Proposition 2017/18:224	34
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	36
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag	64
<i>Bilaga 4</i>	
Förteckning över remissinstanserna.....	68

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på propositionen

Riksdagen avslår motion

2017/18:4089 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 1 (V)

2. Reformerade stöd till personer med funktionsnedsättning

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i socialförsäkringsbalken, med den ändringen att 48 kap. 2 §, 50 kap. 1, 2, 4, 5 och 12 §§ och 110 kap. 30 § ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3,

2. lag om ändring i föräldraledighetslagen (1995:584),

3. lag om ändring i lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift,

4. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229),

5. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),

6. lag om ändring i lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken,

7. lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244).

Därmed bifaller riksdagen propositionerna 2017/18:190 punkterna 2–7 och 2017/18:224 punkt 2.2 och motionerna

2017/18:4088 av Johan Forssell m.fl. (M, C, L, KD) och

2017/18:4127 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 2 och

bifaller delvis proposition 2017/18:190 punkt 1.

3. Ersättning för hjälpbehov och samordning m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:4089 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkandena 2 och 3 samt

2017/18:4122 av Emma Carlsson Löfdahl m.fl. (L) yrkandena 1 och 3.

Reservation 2 (V)

Reservation 3 (L)

4. Handikappersättning för vuxna

Riksdagen avslår motion

2017/18:4127 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 1 och 3–6.

Reservation 4 (SD)

5. Åldersgränsen för merkostnadsersättning

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:4122 av Emma Carlsson Löfdahl m.fl. (L) yrkande 2 och

2017/18:4127 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 7.

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (L)

Stockholm den 7 juni 2018

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Johan Forssell (M), Carina Ohlsson (S), Phia Andersson (S), Rickard Persson (MP), Tina Ghasemi (M), Kerstin Nilsson (S), Linus Bylund (SD), Emma Carlsson Löfdahl (L), Rossana Dinamarca (V), Aron Modig (KD), Teresa Carvalho (S), Mathias Tegnér (S), Maria Abrahamsson (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Julia Kronlid (SD) och Johanna Jönsson (C).

Redogörelse för ärendet

En arbetsgrupp inom Socialdepartementet har utarbetat promemorian Reformerade stöd till barn och vuxna med funktionsnedsättning (Ds 2015:58). Promemorian innehåller förslag till två nya socialförsäkringsförmåner – omvårdnadsbidrag vid funktionsnedsättning hos barn och merkostnadsersättning vid funktionsnedsättning hos barn och vuxna. Regeringen har begärt Lagrådets yttrande och har följt synpunkterna i yttrandet.

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2017/18:190 Reformerade stöd till personer med funktionsnedsättning och fyra motioner som väckts med anledning av propositionen.

I detta sammanhang behandlar utskottet också en del av förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken i proposition 2017/18:224 Lag om försäkringsmedicinska utredningar, punkt 2. Förslaget behandlas i de delar det avser 110 kap. 22 och 30 §§ socialförsäkringsbalken. Socialförsäkringsutskottet har i betänkande 2017/18:SfU22 i sak ställt sig bakom de ändringar i 110 kap. 30 § och upphörandet av 110 kap. 22 § och rubriken närmast före som föreslås i proposition 2017/18:224. Av lagtekniska skäl och för att samordna förslaget i nämnda proposition med det nu aktuella förslaget till ändring i 110 kap. 30 § har utskottet överfört den formella behandlingen av lagförslaget i de delarna för beredning i detta ärende. Lagförslaget i övrigt och övriga lagförslag i proposition 2017/18:224 behandlas av utskottet i betänkande 2017/18:SfU22.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. Utskottets förslag till ändringar i regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken finns i bilaga 3. I bilaga 4 finns en förteckning över remissinstanserna.

Utskottets överväganden

Reformerade stöd till personer med funktionsnedsättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändring i socialförsäkringsbalken med den ändringen att 48 kap. 2 §, 50 kap. 1, 2, 4, 5 och 12 §§ ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3. Genom ändringen kommer blinda och gravt hörselskadade ha rätt till merkostnadsersättning på en viss garanterad nivå. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2017/18:4088 av Johan Forssell m.fl. (M, C, L, KD) och 2017/18:4127 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 2.

Riksdagen avslår övriga motioner om bl.a. avslag på propositionen, att behålla handikappersättningen, en ny förmån för hjälpbehov och samordning av socialförsäkringsförmåner.

Riksdagen antar regeringens förslag till följdändringar i föräldraledighetslagen, lagen om statlig ålderspensionsavgift, inkomstskattelagen, offentlighets- och sekretesslagen, lagen om införande av socialförsäkringsbalken och skatteförfarandelagen.

Propositionen

Enligt nuvarande regler beviljas en försäkrad med nedsatt funktionsförmåga handikappersättning för behov av hjälp i den dagliga livsföringen eller för att kunna arbeta. Ersättning lämnas även för betydande merkostnader som uppkommer på grund av funktionsnedsättningen. En sammanvägd bedömning av behovet av hjälp och merkostnaderna ska göras. Vårdbidrag beviljas en förälder för tillsyn och vård av ett barn som behöver det på grund av sjukdom, utvecklingsstörning eller annat funktionshinder eller om det uppkommer merkostnader.

Enligt regeringen brister bestämmelserna om handikappersättning och vårdbidrag i flera avseenden. Regeringen anför att regelverkets utformning inte är tillräckligt förutsägbar och transparent samt är anmärkningsvärt otydlig i flera delar, vilket bl.a. bedöms bero på sammanvägningen som ska göras av hjälpbehov och merkostnader. Det finns även ett behov av att reformera förmånerna eftersom betydande förändringar i utformningen av olika samhällsstöd inom området och i funktionshinderspolicen har gjorts sedan de två förmånerna infördes. Regeringen vill därför förändra regelverken när det gäller inriktning och syften samt ge dem en utformning som bättre överens-

stämmer med de förhållanden som gäller i dag och i framtiden. Förslaget innebär att det införs två nya förmåner för personer med funktionsnedsättning – omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning – samt att förmånerna handikappersättning och vårdbidrag avskaffas. Som skäl för förslagen anför regeringen att en renodling av förmånerna behöver göras för att öka förutsättningarna för förutsägbarhet och rättssäkerhet i regelverk och tillämpning. Bedömningarna bedöms bli tydligare och utfallet av prövningen mer förutsägbart och lättare att följa upp.

En ny förmån – omvårdnadsbidrag

Regeringen föreslår att omvårdnadsbidrag ska kunna lämnas för barn som är i behov av omvårdnad och tillsyn till följd av en funktionsnedsättning. Bidraget ska lämnas till föräldrarna eller till personer som likställs med föräldrarna, t.ex. en förälders make. Vid bedömningen av rätten till bidraget ska det bortses från de behov som en förälder normalt ska tillgodose enligt föräldrabalken med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter. Vid bedömningen ska det även bortses från behov som tillgodoses genom annat samhällsstöd.

Regeringen anför att bidraget ska förbättra en förälders ekonomiska förutsättningar att tillgodose barns behov av omvårdnad och tillsyn till följd av funktionsnedsättningen. Syftet med omvårdnadsbidraget bör utgå från det behov av omvårdnad och tillsyn som barnet kan antas ha på grund av funktionsnedsättning och inte kompensera för faktiskt inkomstbortfall.

Förslaget till omvårdnadsbidrag är enligt regeringen inte avsett att innebära någon förändring i sak i fråga om målgruppen för vårdbidraget. Nuvarande tillämpning av vårdbidraget ska gälla även för omvårdnadsbidraget t.ex. när det gäller omfattningen av behoven för de fyra nivåerna. Om en förälder har flera barn med funktionsnedsättning föreslår regeringen att bedömningen av rätten till omvårdnadsbidrag grundas på en bedömning av barnens sammanlagda behov. Regeringen anför att motsvarande reglering finns för vårdbidraget i dag, och även om sammanvägningen innebär en viss otydlighet skulle det innebära oacceptabla konsekvenser att ta bort den.

Regeringen föreslår att de olika förmånsnivåerna av omvårdnadsbidraget ska motsvara vad som gäller i dag för vårdbidraget och beräknas på följande sätt:

- En fjärdedels förmån ska motsvara 62,5 procent av prisbasbeloppet (vilket motsvarar ca 28 000 kronor per år).
- En halv förmån ska motsvara 125 procent av prisbasbeloppet (vilket motsvarar ca 56 000 kronor per år).
- Tre fjärdedels förmån ska motsvara 187,5 procent av prisbasbeloppet (vilket motsvarar ca 84 000 kronor per år).
- Hel förmån ska motsvara 250 procent av prisbasbeloppet (vilket motsvarar ca 112 000 kronor per år).

Regeringen anför att de personer som i dag har rätt till vårdbidrag motsvarar den personkrets som i första hand bör komma i fråga för att tillgodose barnets behov av omvårdnad och tillsyn. Omvårdnadsbidraget ska således ges till föräldrar eller personer som likställs med föräldrar, t.ex. en förälders make som stadigvarande sammanbor med föräldern och förälders sambo som tidigare har varit gift med eller har eller har haft barn med föräldern.

Regeringen anser att såväl regleringen av vem av föräldrarna som ska få vårdbidrag som tillämpningen av denna är otidsenlig och inte är tillräckligt väl anpassad till hur föräldrar vill kunna fördela omvårdnaden. Det är viktigt att båda föräldrarna får samma möjlighet att tillgodose barnets behov. Att endast en av föräldrarna kan beviljas bidraget kan leda till konflikt mellan föräldrarna, vilket i sin tur kan få negativa konsekvenser för barnet. Reglerna behöver vidare ändras så att de bättre överensstämmer med barnkonventionens principer. Att ge båda föräldrarna samma möjlighet att ta hand om barnet signalerar ett jämställt ansvar och bör öka barnets möjlighet till en nära och god kontakt med båda sina föräldrar. Regeringen föreslår därför att ett barns båda föräldrar ska kunna få omvårdnadsbidrag. Omvårdnadsbidraget ska kunna beviljas med hälften till vardera föräldern, om båda föräldrarna har ansökt om bidraget. Om föräldrarna begär en annan fördelning av bidraget än hälften vardera, ska bidraget fördelas i enlighet med vad de begär. Om föräldrarna inte är överens om fördelningen ska det fördelas i fjärdedelar och med hänsyn till var barnet bor eller vistas. En tillfällig förändring av var barnet vistas ska dock inte påverka fördelningen av bidraget. Enligt förslaget ska ansökan om rätt till omvårdnadsbidrag kunna göras av endast en förälder, separat av var och en av föräldrarna eller gemensamt.

Regeringen anger att det i dag inte finns någon möjlighet att få vårdbidrag retroaktivt för tid före ansökningsmånaden. Bland annat till följd av ett behov för föräldrarna att ställa om till de nya reglerna föreslår regeringen att omvårdnadsbidrag får lämnas retroaktivt men inte för längre tid tillbaka än tre månader före ansökningsmånaden. Bidraget får lämnas t.o.m. juni det år när barnet fyller 19 år eller den tidigare månad när rätten till förmånen annars upphör. Aktivitetsersättning kan lämnas fr.o.m. juli det år när den försäkrade fyller 19 år.

När det gäller regler om avbrott i omvårdnaden exempelvis på grund av skolgång på annan ort, en förälders sjukdom eller vård utanför hemmet anför regeringen att det kan vara svårt för en familj att tillfälligt ställa om sin ekonomi under en begränsad tid och att det är rimligt att motsvarande regler som gäller för vårdbidraget ska gälla för omvårdnadsbidraget. Regeringen föreslår därför att vid ett tillfälligt förhinder för föräldern att ge barnet omvårdnad ska bidrag kunna lämnas under högst sex månader. Om det finns särskilda skäl kan avbrottet som längst vara ytterligare sex månader.

Regeringen anser vidare när det gäller regler om omprövning, förmånstid, utbetalning och när ett barn avlidit att motsvarande regler som gäller i dag ska gälla för det nya omvårdnadsbidraget. Regeringen föreslår därför bl.a. att föräldern ska kunna få bidrag t.o.m. den åttonde månaden efter att ett barn avlidit,

att beslut ska omprövas minst vartannat år, om det inte finns skäl för omprövning med längre mellanrum, och att utbetalningar ska göras månadsvis. Regeringen föreslår också att omvårdnadsbidraget, i likhet med vårdbidraget, ska vara en bosättningsbaserad förmån.

Enligt propositionen ska ersättning för kostnader för barnets läkarundersökning eller läkarutlåtande i samband med ansökan om omvårdnadsbidrag kunna lämnas enligt föreskrifter som utfärdas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Vidare föreslås att om bidraget har beviljats för begränsad tid, ska Försäkringskassan kunna förlänga den tid för vilken förmånen lämnas utan att en ny ansökan har gjorts.

Regeringen anför att bestämmelsen i 110 kap. 26 § socialförsäkringsbalken om att Försäkringskassan kan kräva att barnet ska vara intaget på sjukhus under högst 30 dagar för att få rätt till eller få ett högre vårdbidrag inte tillämpas och att det får anses oproportionerligt att ställa detta krav. Regeringen föreslår därför att bestämmelsen ska upphävas.

Tillfällig föräldrapenning lämnas i dag inte för sådant behov av vård eller tillsyn av ett barn som har gett rätt till vårdbidrag. Om de båda förmånerna skulle lämnas samtidigt för samma behov av omvårdnad och tillsyn, skulle det innebära dubbel ersättning för föräldrarna. Enligt regeringen finns det emellertid ett värde i att behålla den flexibilitet som finns i dag genom att föräldern kan välja vilka behov som ska ligga till grund för omvårdnadsbidraget. Regeringen föreslår därför att tillfällig föräldrapenning inte får lämnas för sådant behov av omvårdnad eller tillsyn av ett barn som har gett rätt till omvårdnadsbidrag. På samma sätt som gäller i dag för vårdbidrag ska bedömningen av behovet av personlig assistans inte påverkas av att omvårdnadsbidrag lämnas.

Enligt regeringen finns det inte anledning att ändra en fungerande ordning varför regeringen föreslår att omvårdnadsbidraget ska tas upp i inkomstslaget tjänst. Avdrag för preliminär skatt ska inte göras enligt den särskilda skattetabellen för sjukpenning m.m. Bidraget ska även utgöra pensionsgrundande inkomst och ligga till grund för beräkning av statlig ålderspensionsavgift. Vidare föreslår regeringen att den som får omvårdnadsbidrag ska vara försäkrad för inkomstrelaterad sjukersättning och inkomstrelaterad aktivitetsersättning, inkomstgrundad ålderspension och inkomstrelaterad efterlevandeförmån. Förmånen ska för den som förvärvsarbetar inte ingå i den reduceringsinkomst som ligger till grund för minskning av sådan sjukersättning som har beviljats tills vidare enligt de regler som gällde före den 1 juli 2008.

Förkortning av normal arbetstid

Enligt regeringen har föräldrar till barn med funktionsnedsättning ofta en större psykisk och fysisk belastning än andra föräldrar. Det innebär i regel höga krav på dessa föräldrars tillgänglighet och flexibilitet samt omvårdnad

om barnen. Till detta kommer att de behöver informera sig och vid behov ansöka om samt planera och samordna olika samhällsstöd. Enligt regeringen skulle en rätt till deltid ge dessa föräldrar bättre förutsättningar att kombinera föräldrarollen med arbetslivet. Regeringen föreslår därför att föräldrar med barn som har en funktionsnedsättning och får omvårdnadsbidrag ska få rätt att förkorta sin arbetstid med en fjärdedel för att lättare kunna kombinera omvårdnad om barnet med ett arbete. Rätten till arbetstidsförkortning ska förutom barnets föräldrar omfatta de personer som enligt föräldraledighetslagen jämställs med föräldrar. Den som vill utnyttja sin rätt till arbetstidsförkortning ska enligt förslaget anmäla det till arbetsgivaren på samma sätt som gäller för annan rätt till ledighet enligt föräldraledighetslagen.

Regeringen anför att det jämställda föräldraskapet ska värnas. Det är därför viktigt att denna möjlighet till förkortad arbetstid inte får långsiktigt negativa effekter för kvinnors arbetskraftsdeltagande och därmed den ekonomiska jämställdheten. Regeringen avser därför att lämna ett uppdrag till lämplig myndighet att noggrant följa utvecklingen av arbetskraftsdeltagandet bland kvinnor utifrån införandet av bestämmelsen.

En ny förmån – merkostnadsersättning

Regeringen föreslår att en ny förmån – merkostnadsersättning – ska kunna lämnas till en person som före 65 års ålder har fått sin funktionsförmåga nedsatt, om det kan antas att nedsättningen kommer att bestå under minst ett år. Ersättning ska lämnas för den försäkrades merkostnader till följd av nedsättningen.

Merkostnadsersättning för ett barn ska kunna lämnas till barnets förälder för merkostnader till följd av att barnet har en nedsatt funktionsförmåga, om det kan antas att nedsättningen kommer att bestå under minst sex månader. Ersättningen får lämnas till föräldern så länge han eller hon är underhållsskyldig för barnet. Ersättning ska även kunna lämnas till bl.a. en särskilt förordnad vårdnadshavare som har hand om ett barn.

Med merkostnader ska enligt förslaget avses skäligen kostnader som uppkommer på grund av en persons funktionsnedsättning och som går utöver de kostnader som är normala för personer utan funktionsnedsättning i motsvarande ålder. Vid bedömningen av rätten till merkostnadsersättning ska det bortses från merkostnader för behov som tillgodoses genom annat samhällsstöd.

Syftet med regeringens förslag till ny förmån är att ersätta merkostnader som kan uppkomma till följd av en funktionsnedsättning. Exempelvis kan behov av ersättning för kostnader för hjälp i den dagliga livsföringen, hälsa, vård, kost och resor ersättas. Ersättning ska dock inte ges för eventuella hjälpbehov som den enskilde inte har haft någon kostnad för. Det är den ekonomiska aspekten av att ha en funktionsnedsättning som ska kompenseras. Regeringen anför att målsättningen bl.a. är att underlätta för personer med funktionsnedsättning att delta i arbetslivet och i det övriga samhällslivet.

Regeringen anför vidare bl.a. att man med hjälp av begreppet ”nedsatt funktionsförmåga” på ett enkelt och tydligt sätt kan ange vilka personer som kan bli aktuella för den nya förmånen. En nedsatt funktionsförmåga kan uppstå av olika orsaker; den kan t.ex. vara medfödd, uppstå till följd av skada eller bero på sjukdomstillstånd. Det är den nedsatta funktionsförmågan i sig som är det väsentliga i sammanhanget, inte vad som orsakat den. Därför behöver begreppet sjukdom inte anges särskilt i de nya reglerna. Den persongrupp som bör få rätt till merkostnadsersättning är i stort sett samma grupp som i dag har rätt till vårdbidrag och handikappersättning.

Den nuvarande särregleringen inom handikappersättningen för blinda och gravt hörselskadade stämmer enligt regeringen inte överens med dagens funktionshinderspolitik. Regeringen anser att rätten till ersättning inte bör grundas på särskilda diagnoser utan i stället fastställas med utgångspunkt i de konsekvenser som en funktionsnedsättning medför, och det efter en individuell bedömning. Det är merkostnaden som beror på funktionsnedsättningen som ska ligga till grund för ersättningen och en bedömning av hur behovet ser ut i det enskilda fallet. Det är vidare en grundläggande princip att personer som har behov av ersättning från våra gemensamt finansierade socialförsäkringar behandlas lika. Regeringen föreslår därför inga särskilda regler för dessa grupper.

Merkostnadsersättning kommer bl.a. att kunna lämnas för merkostnader som den enskilde har för stöd för att kunna förvärvsarbeta. Regeringen menar att ersättningen bör ha en koppling till arbetslivet och pensionsåldern. Frågan om lämplig riktålder för olika socialförsäkringsförmåner kommer dock att hanteras samordnat inom ramen för Regeringskansliets beredning av Pensionsåldersutredningens betänkande. Förslaget innebär därför att samma åldersgräns som i dag gäller för handikappersättningen ska gälla för merkostnadsersättningen, dvs. funktionsförmågan ska ha blivit nedsatt innan den försäkrade fyllt 65 år.

Regeringen föreslår att en omprövning ska göras t.ex. när förhållanden som påverkar rätten till merkostnadsersättning har ändrats. Detta innebär bl.a. att rätten till merkostnadsersättning omprövas när föräldrars underhållsskyldighet för ett barn med funktionsnedsättning upphör, enligt huvudregeln vid 18 års ålder. Det kan därefter bli aktuellt för den unge att själv ansöka om merkostnadsersättning.

Regeringen anför att den otydlighet som i dag är förknippad med merkostnadsslagen inom handikappersättningen talar starkt för att det är av värde att i lagstiftningen tydligare ange vilka slags merkostnader som avses. En sådan lösning finns i andra länder, t.ex. i Norge.

Regeringen föreslår därför att merkostnadsersättning ska kunna lämnas för merkostnader för

- hälsa, vård och kost
- slitage inklusive rengöring
- resor
- hjälpmedel

- hjälp i den dagliga livsföringen
- boende
- övriga ändamål.

Som exempel på hjälp i den dagliga livsföringen anger regeringen kostnader för hemtjänstavgift och andra avgifter för bistånd enligt socialtjänstlagen, kostnader för ledsagarservice, god man och privat anlitad städhjälp. Regeringen betonar att uppräknningen av vilka merkostnader som kan godkännas av Försäkringskassan inte är uttömmande.

Regeringens förslag är att merkostnadsersättning ska lämnas med ett belopp som för ett år motsvarar som lägst 30 procent av prisbasbeloppet och som mest 70 procent av prisbasbeloppet utifrån merkostnadernas storlek. För att få den lägsta nivån av ersättningen ska merkostnaderna uppgå till minst 25 procent av prisbasbeloppet. För att få handikappersättning i dag bör merkostnaderna uppgå till minst 28,5 procent av prisbasbeloppet. Detta är inte reglerat i lag utan framgår av Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR 2002:9). Enligt regeringen innebär det sänkta insteget att personer som har handikappersättning i dag löper mindre risk att inte få ersättning vid införandet av den nya merkostnadsersättningen. Regeringen anser vidare att olika nivåer inom ett visst spann har betydande fördelar och bidrar till en enklare, och därmed mer effektiv, handläggning än om kostnaderna skulle ersättas krona för krona. Enligt regeringen är fem nivåer en rimlig avvägning mellan exakthet och effektivitet.

När det gäller merkostnadsersättning för barn anför regeringen att samma princip som i dag gäller för vårdbidraget för en förälder som har flera barn med funktionsnedsättning bör gälla för merkostnadsersättningen. Regeringen föreslår därför att merkostnaderna för barnen räknas samman. Detta ska dock inte gälla om det finns särskilda skäl mot det. Regeringen föreslår vidare, i likhet med förslaget till omvårdnadsbidrag, att merkostnadsersättning ska kunna beviljas och delas mellan ett barns båda föräldrar, om förutsättningarna för rätt till merkostnadsersättning är uppfyllda. Detta signalerar ett jämställt ansvar för barnet och är till fördel för barnet. Det skulle också enligt regeringen bidra till uppfyllelsen av barnkonventionens intentioner. Regeringen föreslår också att merkostnadsersättning ska få lämnas fr.o.m. den månad när rätten till förmånen har inträtt men inte för längre tid tillbaka än tre månader före ansökningsmånaden. Merkostnadsersättning ska inte kunna ges retroaktivt till en förälder för en månad för vilken ersättning redan har lämnats till den andra föräldern, om det inte är en ökning av ersättningen.

Rätten till merkostnadsersättning får enligt förslaget tidsbegränsas eftersom merkostnaderna kan komma att förändras över tid t.ex. på grund av att den enskilde kommer att omfattas av nya samhällsstöd. Förslaget skiljer sig i detta hänseende inte från vad som i dag gäller för vårdbidraget och handikappersättningen.

Regeringen föreslår att det för en person som vårdas på en institution som tillhör eller till vars drift det betalas ut bidrag från stat, kommun eller landsting ska merkostnadsersättning endast lämnas om vården kan beräknas pågå i högst

sex månader. Detsamma ska gälla om personen vårdas utanför institutionen genom dess försorg eller i annat fall vårdas utanför en sådan institution och staten, kommunen eller landstinget är huvudman för vården. Detsamma ska även gälla för barn som föräldrarna är underhållsskyldiga för. Föräldrarna kan ha merkostnader även om barnet vistas en tid på institution. Regeringen anför att det kan vara svårt för en familj att tillfälligt ställa om sin ekonomi under en så begränsad tid som sex månader.

Om ett barn avlider kan en förälder ha behov av bidrag även en tid därefter. Bostaden och andra förhållanden i den dagliga livsföringen har ofta anpassats efter barnet. Praktiska och ekonomiska svårigheter kan därför uppstå på grund av bortfall av bidraget vid barnets bortgång. Regeringen föreslår därför att merkostnadsersättning ska få lämnas för ett barn som avlider, t.o.m. sex månader efter dödsfallet eller den tidigare månad när ersättningen annars skulle ha upphört.

Regeringen föreslår att rätten till merkostnadsersättning ska omprövas minst vart fjärde år för att säkerställa att besluten fortfarande är aktuella. Det kan dock finnas skäl för att en omprövning inte ska behöva göras, t.ex. i fråga om personer som bedöms ha varaktiga funktionsnedsättningar och där behovet bedöms vara konstant. Rätten till merkostnadsersättning ska även omprövas om förhållanden som påverkar rätten till merkostnadsersättningen ändras. Sådana omprövningar ska dock inte göras vid enbart tillfälliga förändringar. Ändringar av merkostnadsersättningen ska enligt förslaget gälla fr.o.m. månaden närmast efter den månad när anledningen till ändringen uppkom. Om ändringen av merkostnadsersättningen gäller en ökning som görs med anledning av en ansökan, kan dock ersättningen lämnas med tre månaders retroaktivitet.

Regeringen föreslår också att merkostnadsersättning ska betalas ut månadsvis. När ersättningsbeloppet beräknas för en månad ska ersättningen för ett år avrundas till närmaste krontal som är jämnt delbart med tolv. Regeringen föreslår vidare att om merkostnadsersättning har beviljats för en begränsad tid, ska Försäkringskassan kunna förlänga den tid för vilken förmånen lämnas utan att en ny ansökan har gjorts.

Vad gäller kostnader som en försäkrad har för läkarundersökning eller läkarutlåtande i samband med ansökan om merkostnadsersättning ska ersättning lämnas enligt föreskrifter som utfärdats av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Merkostnadsersättning ska enligt regeringens förslag få dras in eller sättas ned om den försäkrade utan giltig anledning vägrar medverka till behandling, rehabilitering eller rehabiliteringsåtgärder.

Övriga lagändringar och följdändringar

Regeringen föreslår att merkostnadsersättningen ska vara skattefri på samma sätt som handikappersättningen är skattefri enligt inkomstskattelagen. Vidare ändras inte nuvarande ordning vad gäller bl.a. handikappersättning som tillägg till pension.

Regeringen anför att det behövs ett förtydligande av vilka personer som omfattas av föräldraledighetslagen så att det framgår att även en annan arbetstagare än en förälder har rätt till ledighet med tillfällig föräldrapenning och att det är samma personkrets som kan få omvårdnadsbidrag.

Enligt regeringen kommer samma känsliga uppgifter att bli aktuella för omvårdnadsbidraget och merkostnadsersättningen som för handikappersättningen respektive vårbidraget. Det finns därmed ett behov av en sekretessbestämmelse för sådana känsliga uppgifter. Regeringen föreslår därför att den sekretess som i dag gäller hos Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och domstolar i ärenden respektive mål om handikappersättning och vårbidrag framöver ska omfatta ärenden respektive mål om omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning. På samma sätt som i dag gäller för dessa äldre förmåner ska denna sekretess inte hindra att uppgifter lämnas till en enskild med stöd av lagstiftningen om omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Omvårdnadsbidrag

Regeringen föreslår att de nya bestämmelserna om omvårdnadsbidrag ska träda i kraft den 1 januari 2019. Samtidigt ska de nuvarande bestämmelserna om vårbidrag upphöra att gälla.

Regeringen anför att det för barnets och föräldrarnas trygghet och för att ett beslut om vårbidrag är ett gynnande beslut är angeläget att det fortsätter att gälla i enlighet med vad som anges i beslutet eller till dess att beslutet skulle ha omprövats enligt de äldre bestämmelserna. Vidare kan det finnas situationer när ett beslut ännu inte har omprövats vid tidpunkten för ikraftträdandet av de nya bestämmelserna trots att så borde ha gjorts. Det är enligt regeringen inte rimligt att ett beslut om vårbidrag med automatik ska upphöra. Detta gäller särskilt då ansvaret för huruvida ett beslut har omprövats eller inte faller på den handläggande myndigheten och inte på den enskilde. Därför bör sådana ärenden kunna hanteras även under en tidsperiod efter ikraftträdandet av de nya bestämmelserna. Det kan även uppstå en situation då en ansökan om vårbidrag som har gjorts medan de äldre bestämmelserna gällde inte har hunnit prövas av Försäkringskassan innan bestämmelserna upphörde. Det är enligt regeringen otillfredsställande med en sådan ordning. De som har ansökt om förmånen medan de äldre bestämmelserna fortfarande gällde bör därför kunna få sin sak prövad enligt äldre bestämmelser.

Ett beslut om vårbidrag som har fattats enligt de äldre bestämmelserna ska därför enligt övergångsbestämmelserna fortsätta att gälla enligt vad som föreskrivs i beslutet, dock längst till dess att beslutet skulle ha upphört att gälla eller skulle ha omprövats om de äldre bestämmelserna fortfarande hade varit tillämpliga. Om ett sådant beslut inte har omprövats trots att det skulle ha gjorts under tid som de äldre bestämmelserna fortfarande gällde, ska beslutet fortsätta att gälla längst till den 31 december 2020, om det inte beslutas att det ska upphöra dessförinnan.

Vidare föreslår regeringen att äldre bestämmelser om vårdbidrag fortfarande ska gälla om ansökan om vårdbidrag har gjorts före den 1 januari 2019.

Enligt övergångsbestämmelserna ska äldre bestämmelser gälla för vårdbidrag om det fortfarande lämnas sådant i ytterligare en rad fall, exempelvis vad gäller tillfällig föräldrapenning, assistansersättning, inkomstrelaterad sjukersättning och inkomstgrundad ålderspension.

Merkostnadsersättning

När det gäller de nya bestämmelserna om merkostnadsersättning föreslår regeringen att de ska träda i kraft den 1 januari 2019. Samtidigt ska de nuvarande bestämmelserna om handikappersättning upphöra att gälla.

Regeringen anför att starka skäl talar för att generösare övergångsbestämmelser bör gälla för handikappersättningen än för omvårdnadsbidraget eftersom någon motsvarighet till den del av handikappersättningen som avser hjälpbehovet inte kommer att ingå i det nya förmånssystemet. I den nya merkostnadsersättningen kan endast kostnader som den enskilde haft för behov av hjälp ersättas. En person som har beviljats handikappersättning måste enligt regeringen kunna förlita sig på att beslutet gäller. Med hänsyn till att ett beslut om handikappersättning är ett gynnande beslut föreslår regeringen således att det ska fortsätta att gälla enligt vad som har föreskrivits i beslutet, dock längst till dess att beslutet skulle ha upphört eller omprövats enligt de äldre bestämmelserna om handikappersättning.

Dessutom föreslår regeringen att i de fall ett beslut om handikappersättning ska upphöra före den 1 juli 2021 eller före den tidpunkten skulle ha omprövats enligt de äldre bestämmelserna om handikappersättning ska de äldre bestämmelserna fortfarande vara tillämpliga. Det innebär att ett beslut om handikappersättning vid omprövning enligt bestämmelserna om handikappersättning kan förlängas även efter den 1 januari 2019. Handikappersättning bör i sådana fall kunna lämnas för ytterligare en tidsperiod om sammanlagt högst 18 månader.

Också för den som har ett beslut om allmän ålderspension, aktivitetsersättning eller sjukersättning för tid före den 1 januari 2019 föreslår regeringen att omprövning fortfarande ska kunna göras enligt de äldre bestämmelserna om handikappersättning. En omprövning av handikappersättning som ska initieras till följd av ett beslut om allmän ålderspension, aktivitetsersättning eller sjukersättning kan dra ut på tiden och försenas på grund av omständigheter som ligger utanför den enskildes kontroll, t.ex. då information behöver gå mellan olika handläggningssystem eller av andra skäl som är att hänföra till myndigheternas handläggning. Enskilda som ansöker om allmän ålderspension, aktivitetsersättning eller sjukersättning i förvisning om att deras handikappersättning ska hinna omprövas före ikraftträdandet av de nya reglerna och det förhållandet att Försäkringskassan då ska kunna ta ställning till deras fortsatta rätt till bl.a. schablonersättning eller ersättning för hjälpbehov, bör inte riskera att gå miste om en sådan omprövning.

Även för blinda som får en automatisk minskning av sin handikappersättning, från 69 procent av prisbasbeloppet till 36 procent av nämnda belopp, fr.o.m. den månad hel ålderspension eller hel sjuk- eller aktivitetsersättning lämnas ska beslutet om minskning enligt regeringens förslag fattas utifrån de äldre bestämmelserna i de fall där ålderspensionen, aktivitetsersättningen eller sjukersättningen har beviljats för tid före den 1 januari 2019.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser för övriga lagförslag

Regeringen föreslår att den nya bestämmelsen om rätt till förkortning av normal arbetstid när det lämnas omvårdnadsbidrag ska träda i kraft samtidigt som de nya bestämmelserna om omvårdnadsbidrag i socialförsäkringsbalken, dvs. den 1 januari 2019. Detta ska även gälla ändringarna i föräldraledighetslagen. Ett ikraftträdande den 1 januari 2019 bör enligt regeringen ge parterna tillräckligt med tid för att hinna göra en sådan översyn som Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har nämnt.

Regeringen föreslår vidare att författningsändringarna som rör sekretess, statlig ålderspensionsavgift, inkomstskatt och skatteförfarande ska träda i kraft den 1 januari 2019. Äldre sekretess och sekretessbrytande bestämmelser ska fortfarande tillämpas i ärenden respektive mål om de äldre förmånerna vårdbidrag och handikappersättning.

Vårdbidraget ska enligt regeringens förslag fortfarande räknas som inkomst av anställning och utgöra pensionsgrundande inkomst samt ligga till grund för beräkning av statlig ålderspensionsavgift om vårdbidrag fortfarande lämnas. Detta gäller till den del det bidraget inte är ersättning för merkostnader. I de fall det fortfarande lämnas vårdbidrag ska bidraget fortfarande tas upp i inkomstslaget tjänst. När det fortfarande lämnas handikappersättning ska den ersättningen fortfarande vara skattefri. Äldre bestämmelser om vårdbidrag i skatteförfarandelagen ska fortfarande gälla för vårdbidrag, om beslutet om vårdbidrag enligt övergångsbestämmelserna till socialförsäkringsbalken ska fortsätta att gälla.

Motionerna

Johan Forssell m.fl. (M, C, L, KD) begär i kommittémotion 2017/18:4088 att riksdagen avslår regeringens förslag i den del det avser att de särskilda bestämmelserna om ersättning till blinda och gravt hörselskadade i 50 kap. socialförsäkringsbalken ska upphöra. Motionärerna anför att individuella bedömningar av merkostnader för blinda och gravt hörselskadade skapar en onödig byråkratisering av stödet, samtidigt som det riskerar att innebära försämringar för dessa grupper. Blinda eller gravt hörselskadade ska inte behöva styrka sina omkostnader då dessa funktionsnedsättningar i hög grad generellt medför liknande behov för alla som drabbas av dem. Dagens regler för blinda och gravt hörselskadade bör därför behållas men införlivas i regeringens förslag till ny merkostnadsersättning. Bestämmelserna bör dock

modifieras så att nivåerna överensstämmer med regeringens förslag om nya nivåer för merkostnadsersättning. Beslut om merkostnadsersättning till dessa grupper ska därmed alltid vara på nivån 70 respektive 40 procent av prisbasbeloppet i ersättning i stället för 69 respektive 36 procent, som gäller i dag för handikappersättning.

I kommittémotion 2017/18:4127 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 2 begärs att riksdagen avslår propositionen i den del den avser att de särskilda bestämmelserna om ersättning till blinda och gravt hörselskadade i 50 kap. socialförsäkringsbalken ska upphöra. Motionärerna anför att förslaget att ta bort schablonen för blinda och gravt hörselskadade innebär en orimlig redovisningsbörda för den sökande och risk för ett orättvist utfall. I yrkandena 1 och 3–5 begärs tillkännagivanden om dels att reglerna om merkostnadsersättning för vuxna inte ska införas, dels att regeringen ska återkomma med förslag på reformerat stöd till vuxna med funktionsnedsättning i samband med att LSS-utredningen är klar, dels att regeringen ska utreda och kartlägga mer noggrant vad ett reformerat stöd får för konsekvenser för de personer som i dag har handikappersättning, och dels att regeringen ska återkomma med förslag som även inkluderar stöd till hjälpbehov för vuxna. Motionärerna anser att konsekvenserna av förslaget att ta bort ersättning för rena hjälpbehov är alltför osäkra. Riskerna är bl.a. att trycket på andra samhällsstöd kommer att öka och att stödinsatser uteblir, t.ex. för personer med psykiska funktionsnedsättningar. Det är också svårt att fullt ut bedöma konsekvenserna av regeringens förslag om merkostnadsersättning för vuxna innan LSS-utredningen är klar. I många fall kan rena hjälpbehov täckas upp av kommunala stöd, t.ex. LSS, men det finns ändå en risk att många behövande kommer att falla mellan stolarna. Handikappersättningen utgör 10 till 20 procent av nettoinkomsten för många låginkomsttagare med funktionsnedsättning. Den flexibilitet med frihet och egenmakt som mottagarna och närstående har haft kommer att minska. Med ett strikt merkostnadsbegrepp kommer de behövandes egenmakt enligt motionärerna att begränsas och processen för att ansöka om merkostnadsersättning kommer att försvåras. Det saknas också en kartläggning av hur detta kommer att drabba de redan utsatta och förslaget blir därmed inte rättssäkert. I yrkande 6 begär motionärerna ett tillkännagivande om att underlätta ansökan och redovisning för de sökande. Motionärerna anser att ansökningsprocessen är krävande. Det kan vara svårt för den sökande att redovisa kostnaderna och svårt för Försäkringskassan att avgöra vad som är en merkostnad. Ett enklare och mer rättssäkert system behövs utredas. I yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att justera den övre åldersgränsen. Motionärerna anför att den övre åldersgränsen för när funktionsförmågan ska ha blivit nedsatt för rätt till ersättning bör justeras uppåt så att möjligheterna att fortsätta arbeta inte begränsas efter 65 års ålder.

I kommittémotion 2017/18:4089 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 1 begär motionärerna avslag på propositionen. I yrkande 2 begärs ett till-

kännagivande om att regeringen bör återkomma med ett förslag som tar hänsyn till hjälpbehov och som garanterar ersättning till fler människor med funktionsnedsättning. Motionärerna anför att regeringens förslag riskerar att bl.a. minska den sociala tryggheten och motverka full delaktighet, frihet, valmöjlighet och integritet för personer som har en funktionsnedsättning. Den otydlighet som finns i dag kommer även fortsättningsvis vara stor med regeringens förslag, och förutsägbarheten kommer att minska för blinda och gravt hörselskadade. I grunden är det bra med en individuell behovsprövning, men tyvärr har Försäkringskassans bedömningar blivit mer restriktiva de senaste åren, t.ex. i besluten om sjukförsäkring och assistansersättning. Fler personer borde i stället vara garanterade ersättning utifrån ett läkarintyg som styrker funktionsnedsättningen. Stödet för bl.a. hjälp i den dagliga livsföringen inom handikappersättningen kan inte tas bort som grund förrän LSS börjar fungera som en rättighetslagstiftning. Förslaget om merkostnadsersättning i fem steg innebär en risk för att bedömningarna kommer att variera mer, vilket minskar förutsägbarheten. Motionärerna begär i yrkande 3 ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett förslag där konsekvenserna av att införa ett omvårdnadsbidrag har analyserats ytterligare, framför allt för gruppen ensamstående kvinnor. Enligt motionärerna innebär förslaget att båda föräldrarna ska kunna få omvårdnadsbidrag en risk för att ekonomin för ensamstående kvinnor försämrats ytterligare. 85 procent av dem som får vårdbidrag i dag är kvinnor, och det är också oftast kvinnor som tar ansvar för barn och särskilt barn med särskilda behov.

Emma Carlsson Löfdahl m.fl. (L) begär i kommittémotion 2017/18:4122 yrkande 1 ett tillkännagivande om att merkostnadsersättning bör kunna ges för hjälp i den dagliga livsföringen även om ingen tjänst som går att fakturera har utförts. Motionärerna anför att personer som har en funktionsnedsättning kan ha svårt att återgälda hjälp från vänner med t.ex. passning av barn eller skjuts. Handikappersättningen har kunnat användas t.ex. för att ersätta vänner för bensinkostnader eller för att köpa blommor. Detta borde vara samhälls-ekonomiskt mer effektivt än att dessa personer blir beroende av färdtjänst eller ledsagning. I yrkande 2 begär motionärerna ett tillkännagivande om att den övre åldersgränsen för rätt till merkostnadsersättning bör följa faktiskt deltagande i arbetslivet för den som arbetar efter riktåldern. Motionärerna anför att den som har en funktionsnedsättning och kan arbeta bör ha rätt till de stöd som underlättar arbete, och möjligheten att få ersättning för en funktionsnedsättning bör därför följa den faktiska pensionsåldern. Nivån på stödet bör således kunna höjas, och stödet bör kunna nybeviljas för den som arbetar och får en funktionsnedsättning efter riktåldern. Motionärerna begär i yrkande 3 ett tillkännagivande om samordning mellan omvårdnadsbidrag och tillfällig föräldrapenning. Det är troligen mer effektivt att ge tillfällig föräldrapenning i efterhand när behovet uppstår än inom omvårdnadsbidraget för ett förväntat behov. Motionärerna anser därför att tillfällig föräldrapenning bör kunna lämnas för fler situationer än i dag, t.ex. för att lära skolpersonal att hantera ett barns diabetes.

Remissyttranden

Motion 2017/18:4088 (M, C, L, KD) har remitterats till 18 remissinstanser. Tolv av dessa har svarat inom remisstiden. Därefter har även *Förbundet för Delaktighet och Jämlikhet (FÖR)* inkommit med ett yttrande. Vidare har tre ytterligare svar inkommit.

Sveriges Dövas Riksförbund (SDR), *Synskadades riksförbund (SRF)*, *Förbundet Sveriges Dövblinda och Unga med Synnedsättning (US)* tillstyrker förslaget. Instanserna anger bl.a. att regeringens förslag riskerar att slå hårt mot deras medlemmar. Blinda och gravt hörselskadade är en sammantaget eftersatt grupp ekonomiskt och arbetsmarknadsmässigt. De har redan i dag lägre inkomster och sämre ekonomiska möjligheter jämfört än befolkningen i stort. Regeringens förslag att ta bort schablonerna skulle minska deras möjligheter att styra över sina liv och sitt välmående. Stora delar av deras merkostnader är svåra att precisera eller beräkna, och det är svårt att uppskatta merkostnaden till följd av funktionsnedsättningen. SDR anför att många med hörselnedsättning måste lägga mycket tid på att bearbeta informationsflödet och göra tolkbeställningar. Mertid räknas inte heller som merkostnad. *Förbundet Sveriges dövblinda* anför att personer med dövblindhet har svårt att orientera sig, kommunicera med omgivningen och ta till sig information. Det är svårt att uppskatta merkostnaden till följd av funktionsnedsättningen. De har t.ex. svårt att göra prisjämförelser eller ta del av erbjudanden och de har ett stort behov av hjälpmedel samt besöker sjukvården och habiliteringen ofta.

Myndigheten för delaktighet (MFD), *Försäkringskassan*, *Hörselskadades Riksförbund (HRF)*, *Föreningen för de Neurosedynskadade (FfdN)* och *Funktionsrätt Sverige* avstyrker förslaget. MFD anger att myndigheten arbetar för ett samhälle där alla kan vara delaktiga, oavsett funktionsförmåga. Merkostnadsersättningen ska baseras på faktiska merkostnader utifrån individuella bedömningar och inte på diagnoser. Myndigheten för delaktighet vill framhålla att det är angeläget att skapa ett system för individuella bedömningar som inte är för administrativt betungande för den enskilde eller handläggaren. *Försäkringskassan* anger att villkoren ska vara lika för alla som söker merkostnadsersättning. Det ska inte finnas särbestämmelser för vissa diagnoser eller funktionsnedsättningar. Ersättning bör fastställas med utgångspunkt i de konsekvenser som en funktionsnedsättning medför, och det efter en individuell bedömning. *Försäkringskassan* anser att detta är en viktig förutsättning för ett modernt och ändamålsenligt system för personer som har en funktionsnedsättning. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är ett riktmärke som alla partier har godkänt. HRF anger att förändringen som föreslås i propositionen ligger i linje med det rättighetsperspektiv som HRF:s verksamhet utgår från. Stöd ska enligt denna rättighetsgrundade funktionshinderspolitik ges efter behov. Dessa behov kan variera mellan personer med samma diagnos bl.a. beroende på skillnader i livsvillkor och olika grader av hörselnedsättning eller hörselskador. Kostnaderna kan också variera under livet. Ett stöd grundat på merkostnader innebär en rimligare fördelning av begränsade resurser än ett schablonbelopp. HRF delar inte

uppfattningen i motionen att de kostnader som personer med grav syn- eller hörselskada har är så likartade att det motiverar en schablonersättning. Avgifter för hjälpmedel, anpassning av bostad och personligt stöd m.m. ser även olika ut i landet. Schabloner leder till över- eller underkompensation. HRF fäster stor vikt vid att de personer som i dag har handikappersättning med regeringens förslag till övergångsbestämmelser får behålla den eftersom många äldre har inrättat sina liv efter den. FfdN anger att det är viktigt att ha ett regelverk som behandlar samtliga sökande så rättvist som möjligt. Det är inte rimligt att anse att en syn- eller hörselskadad person har svårare att visa sina merkostnader än en förlamad person eller en person med en psykisk funktionsnedsättning. Två personer med samma diagnos eller funktionsnedsättning har inte nödvändigtvis lika höga merkostnader eller lika stora behov av hjälp. Det behövs en individuell prövning för att fastställa vilken ersättning en person har rätt till. Det är dock viktigt att informera om vilka merkostnader som kan godkännas. Frågan som FfdN ställer sig är om motionärerna anser att Försäkringskassan skulle göra särskilt restriktiva bedömningar när det gäller syn- eller hörselskadade och mer generösa när det gäller andra handikappgrupper. Föreningen anser att svårigheter med att få rätt och tillräcklig hjälp delas av alla handikappgrupper på olika sätt. *Funktionsrätt Sverige* anger att ett schabloniserat stöd för vissa typer av funktionsnedsättningar enbart grundat på diagnoser är en otidsenlig utformning av ett stöd inom socialförsäkringen som i princip i alla andra delar bygger på den enskildes individuella behov. Gravyt syn- och hörselskadade drabbas av merkostnader, vilket dock även gäller för en rad andra grava funktionsnedsättningar.

Diskrimineringsombudsmannen (DO) hänvisar till tidigare svar till regeringen i vilket *DO* stöder ambitionen i promemorian (Ds 2015:58) att förenkla och tydliggöra stödsystemet för barn och vuxna med funktionsnedsättning.

Autism- och Aspergerförbundet hänvisar till tidigare svar till regeringen i vilket förbundet anger att ersättning bör ges för alla de faktiska merkostnader som en funktionsnedsättning medför. Ersättningen ska ges krona för krona, dvs. helt utan nivåer eller schabloner. Förbundet anser att ingen ska behöva ha merkostnader på grund av sin funktionsnedsättning.

Svenska Celiakiförbundet anger att propositionen bör avslås och att regeringen bör återkomma med ett förslag som innebär att fler människor kan ta del av samhällets stöd, dock med tillägget att det faktiska stödbehovet till personer bör utredas på ett seriöst och vetenskapligt sätt, och inkorporeras i regeringens kommande förslag.

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) anger att det är en rimlig utgångspunkt att ersättning lämnas för de kostnader som den enskilde faktiskt har på det sätt som föreslås i propositionen. Samtidigt underlättas administrationen för den enskilde och staten av schabloner. Om schabloner ska behållas är det viktigt att ersättningsnivån ses över. Annars finns risk för över- eller underkompensation.

SKL avstår från att lämna synpunkter, och *Kammarrätten i Stockholm* anför att domstolen, utifrån de aspekter domstolen har att beakta, inte har några invändningar mot förslagen i motionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att både handikappersättningen och vårdbidraget har blivit otidsenliga och behöver reformeras för att bättre stämma överens med dagens funktionshinderspolitik. Det nuvarande regelverket har tydliga brister i fråga om förutsägbarhet och transparens bl.a. genom den sammanvägning av merkostnader och behov av hjälp i handikappersättningen respektive tillsyn eller vård i vårdbidraget som görs i dag. Ytterligare en komplikation är att det inte framgår av de nuvarande bestämmelserna vilka behov som krävs och i vilken omfattning behoven ska förekomma för att bidrag ska kunna beviljas. Vad som är en merkostnad eller vilka kategorier av merkostnader som kan ge ersättning framgår inte heller tillräckligt tydligt av nuvarande regelverk.

Utskottet ser därför positivt på regeringens förslag som innebär att de nuvarande förmånerna renodlas och ersätts med två nya förmåner – ett omvårdnadsbidrag till föräldrar till barn med funktionsnedsättning och en merkostnadsersättning till vuxna med funktionsnedsättning och till föräldrar till barn med funktionsnedsättning. Utskottet bedömer att dessa förslag sammantaget kommer att öka förutsebarheten för den enskilde och även kommer att underlätta tillämpningen. Eftersom beslut om vårdbidrag och handikappersättning är gynnande och det är viktigt för planering och trygghet både för föräldrar till barn med funktionsnedsättning och för vuxna med funktionsnedsättning, ser utskottet mycket positivt på de övergångsbestämmelser som föreslås. Bland annat kommer ett beslut om handikappersättning att fortsätta att gälla tills det upphävs eller omprövas enligt de äldre bestämmelserna. Vidare kommer äldre bestämmelser om handikappersättning att kunna tillämpas vid en omprövning som sker före den 1 juli 2021.

Regeringens förslag innebär att de särskilda reglerna för blinda och gravt hörselskadade med garanterad ersättning på en viss nivå, som finns inom handikappersättningen i dag, upphör och att ersättning i stället ska kunna lämnas till personer med funktionsnedsättning för de merkostnader som de har till följd av nedsättningen. Utskottet konstaterar att de särskilda reglerna för blinda och gravt hörselskadade i handikappersättningen har funnits länge. Denna grupp har alltså enligt nuvarande regler rätt till ersättning på en viss nivå utan att behöva redovisa sina merkostnader. Enligt utskottets mening kan individuella bedömningar på det sätt som föreslås bidra till att skapa en onödig byråkratisering av stödet för en grupp som varit garanterad ersättning på en viss nivå under mycket lång tid och funnit en trygghet i det. Utskottet kan också i likhet med en rad remissinstanser konstatera att dessa funktionsnedsättningar i hög grad medför liknande behov för alla som drabbas av dem. Utskottet har förståelse för det som bl.a. *HRF, FfdN och Funktionsrätt Sverige*

gett uttryck för, att villkoren ska vara lika för alla med funktionsnedsättningar och att prövningen ska utgå från individens behov av stöd. Utskottet anser dock, som även *Förbundet Sveriges Dövblinda* har anfört, att det handlar om personer som har mycket svårt att kompensera för förlusten av syn och hörsel. De kan ha svårt att orientera sig, kommunicera med omgivningen och ta till sig information. De har vidare svårt att bedöma sina merkostnader då de inte kan göra prisjämförelser eller ta del av erbjudanden. Därutöver har denna grupp ett stort behov av hjälpmedel och besöker sjukvård och habilitering ofta. Utskottet noterar även att det kan finnas behov av att kunna återgälda informella tjänster från omgivningen. Det kan gälla ersättning för exempelvis benskostnader eller barnpassning. Med handikappersättningen har detta varit möjligt och inneburit en värdefull frihet och trygghet under en lång tid. Förslaget om merkostnadsersättning kan därmed enligt utskottets uppfattning komma att medföra försämringar jämfört med den handikappersättning som de är garanterade i dag. Utskottet föreslår därför med anledning av motionerna 2017/18:4088 (M, C, L, KD) och 2017/18:4089 (SD) att motsvarande regler som i dag gäller för handikappersättningen även i fortsättningen ska gälla för denna grupp. När ett beslut om merkostnadsersättning fattas enligt de nya reglerna bör emellertid nivån motsvara nivåerna i regeringens förslag till merkostnadsersättning, dvs. ersättningen ska för blinda vara 70 procent och för gravt hörselskadade 40 procent av prisbasbeloppet.

En lagteknisk samordning bör vidtas som gäller en ändring i 110 kap. 30 § SFB, upphörande av 110 kap. 22 § SFB och att rubriken närmast före 110 kap. 22 § SFB ska utgå, och som föreslås i proposition 2017/18:224 Lag om försäkringsmedicinska utredningar. Utskottet har i betänkande 2017/18:SfU22 i sak ställt sig bakom de ändringar som föreslås i proposition 2017/18:224 men av samordningsskäl överlåtit behandlingen av den författningstekniska regleringen till det betänkande som nu är aktuellt.

Riksdagen bör således anta utskottets förslag i bilaga 3 om merkostnadsersättning till personer som är blinda eller gravt hörselskadade samt samordningen av lagförslagen.

Mot bakgrund av vad utskottet anfört ovan tillstyrks motionerna 2017/18:4088 (M, C, L, KD) och 2017/18:4127 (SD) yrkande 2 och proposition 2017/18:224 punkt 2.2. Proposition 2017/18:190 tillstyrks delvis.

I ett par motioner anförs att det är ett problem att den ersättning för hjälpbehov för vuxna som i dag finns i handikappersättningen tas bort. Utskottet kan konstatera att hjälpbehovsdelen i förhållande till den del som avser merkostnader i dag utgör en relativt begränsad andel av det sammanlagda underlaget vid prövningen av rätten till handikappersättning. Utskottet konstaterar även att i dag kan behov av hjälp i den dagliga livsföringen och för att kunna arbeta tillgodoses genom en rad andra insatser som inte fanns när handikappersättningen kom till, t.ex. hemtjänst, bostad med särskild service, ledsagar-service, avlösarservice, kontaktperson, LSS och daglig verksamhet i kommunerna samt habilitering, rehabilitering, hjälpmedel och tolktjänst inom

landstingen. För personer med mycket stora behov finns den statliga assistansersättning. Utskottet konstaterar vidare att den merkostnadsersättning som föreslås kommer att kunna beviljas för kostnader för bl.a. behov av hjälp i den dagliga livsföringen. Utgifter för t.ex. hemtjänstavgift eller privat anlita hjälp kommer således att kunna ersättas. Därtill ges viss kompensation genom att insteget i den nya ersättningen blir lägre. Utskottet, som delar regeringens bedömning, anser att det är angeläget att de som i dag har handikappersättning inte utsätts för alltför snabba förändringar. Utskottet noterar också att de övergångsbestämmelser som föreslås innebär att redan fattade beslut om handikappersättning ska fortsätta att gälla. Därutöver kommer de som har tidsbegränsade beslut att kunna få nya beslut med stöd av de gamla reglerna under en övergångsperiod. Utskottet kan konstatera att regeringens förslag innehåller en rad övergångsbestämmelser för både vårdbidrag och handikappersättning som skyddar dessa utsatta grupper. Enligt Försäkringskassan är merparten av nu gällande beslut om handikappersättning beslut som gäller tills vidare, vilket betyder att de allra flesta som har handikappersättning i dag kommer att få behålla den. Mot denna bakgrund delar utskottet regeringens bedömning när det gäller utformningen av förslaget om hjälpbehov till vuxna med funktionsnedsättning.

Utskottet kan vidare konstatera att LSS-utredningen (S 2016:03) har i uppdrag att se över assistansersättningen och delar av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS. Enligt kommittédirektivet är syftet bl.a. att få till stånd mer ändamålsenliga insatser i LSS samt att lagstiftningen ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet (dir. 2016:40). Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2018.

Utskottet är medvetet om att alla konsekvenser vid en ny reform inte går att förutse. Det är vidare svårt att bedöma om vissa av de föreslagna reglerna kommer att få den avsedda effekten. Utskottet ser därför positivt på att regeringen avser att följa upp och utvärdera reformen inom ett par år. Utskottet ser dock inte nu anledning att föreslå att riksdagen gör ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med ett nytt förslag om utökat stöd till vuxna med funktionsnedsättning.

Vad gäller förslaget om möjlighet för föräldrarna att dela på rätten till ersättning och rätten till ledighet i föräldraledighetslagen har dessa tydliga barnrätts- och jämställdhetsperspektiv, vilket utskottet välkomnar. När det gäller övriga förslag i propositionen om bl.a. partsställning och sekretess mellan föräldrar delar utskottet regeringens bedömning att dessa får avgöras i rättstillämpningen utifrån gällande bestämmelser. I en motion begärs en utredning av eventuella konsekvenser för ensamstående kvinnors ekonomi. Utskottet anser att regeringens förslag medför fördelar för barnet när föräldrarna får större möjligheter att fördela ansvaret för barnets samtliga behov av omvårdnad m.m. Utskottet noterar också att regeringen avser att utvärdera reformen inom ett par år.

När det gäller frågor om svårigheter för enskilda att ansöka om merkostnadsersättning och redovisa kostnader konstaterar utskottet att förfarandet inte kommer att skilja sig så mycket från hur det ser ut inom förmanerna i dag. Försäkringskassan har enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer både en serviceskyldighet och en utredningsskyldighet. Eventuella svårigheter i detta avseende bör således enligt utskottet kunna lösas på sedvanligt sätt.

Utskottet anser i likhet med regeringen att merkostnadsersättningen liksom handikappersättningen behöver en övre åldersgräns för när den försäkrade har fått sin funktionsförmåga nedsatt för att få rätt till ersättning. Åldersgränsen för när funktionsförmågan ska ha blivit nedsatt inom handikappersättningen är 65 år. Efter 65-årsdagen behåller den försäkrade sin ersättning men kan inte få ersättning på en högre nivå eller nybeviljas ersättning för nedsättning som uppkommit efter 65-årsdagen. Den föreslagna merkostnadsersättningen utgör bl.a. ett stöd för att kunna arbeta och bör enligt utskottet således ha en koppling till arbetslivet och pensionsåldern. Utskottet noterar att frågan om lämplig riktålder för olika socialförsäkringsförmåner kommer att hanteras samordnat inom ramen för Regeringskansliets beredning av Pensionsåldersutredningens betänkande. Beredningen bör avvaktas.

Utskottet konstaterar att förslaget till bestämmelse om samordning mellan omvårdnadsbidrag och tillfällig föräldrapenning utformats på samma sätt som i dag. En förälder som väljer att inte ansöka om omvårdnadsbidrag för ett barns behov av omvårdnad kommer att ha möjlighet att få tillfällig föräldrapenning om förutsättningarna för det är uppfyllda, t.ex. vid sjukdom hos barnet, så länge det inte är fråga om ersättning för samma behov. En eventuell utvidgning av regelverket för tillfällig föräldrapenning är inte föremål för utskottets behandling i detta betänkande.

Motionerna 2017/18:4127 (SD) yrkandena 1 och 3–7, 2017/18:4089 (V) yrkandena 1–3 och 2017/18:4122 (L) yrkandena 1–3 avstyrks med det anförda.

Författningskommentar

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

48 kap.

2 §

Förmåner enligt denna avdelning är

- merkostnadsersättning till en person med nedsatt funktionsförmåga eller till en förälder som har ett barn med nedsatt funktionsförmåga,
- assistansersättning till en funktionshindrad som behöver personlig assistans för sina grundläggande behov, och
- bilstöd till personer med funktionshinder för att skaffa eller anpassa motorfordon.

Paragrafen innehåller upplysningsbestämmelser.

Utskottets ändring i *första strecksatsen* innebär att orden ”som lämnas för merkostnader” tas bort. Utskottets förslag i 50 kap. 4 och 12 §§ innebär att blinda och gravt hörselskadade får rätt till merkostnadsersättning på en viss nivå utan att merkostnader behöver redovisas. Orden ”som lämnas för merkostnader” blir därför missvisande.

50 kap.

Innehåll

1 §

I detta kapitel finns bestämmelser om

- vad som avses med merkostnader och i vilka fall en person ska anses blind eller gravt hörselskadad i 2 §,
- personer som likställs med förälder i 3 §,
- rätten till merkostnadsersättning i 4–8 §§,
- ersättningsberättigande merkostnader i 9 §,
- förmånstiden i 10 och 11 §§,
- ersättningsnivå i 12 §,
- ansökan i 13 §,
- omprövning i 14 och 15 §§, och
- utbetalning i 16 §.

Paragrafen innehåller upplysningar om vilka slags bestämmelser som finns i kapitlet och i vilka paragrafer dessa är införda.

Orden ”och i vilka fall en person ska anses blind eller gravt hörselskadad” i *första strecksatsen* läggs till med anledning av utskottets förslag om att rätt till merkostnadsersättning på en viss nivå ska finnas för blinda och gravt hörselskadade.

Definitioner

2 §

När det gäller merkostnadsersättning avses med en merkostnad en skälig kostnad som uppkommer på grund av en persons funktionsnedsättning och som går utöver en kostnad som är normal för en person utan funktionsnedsättning i motsvarande ålder.

När det gäller merkostnadsersättning ska en person anses blind om hans eller hennes synförmåga, sedan ljusbrytningsfel har rättats, är så nedsatt att han eller hon saknar ledsyn.

När det gäller merkostnadsersättning ska en person anses gravt hörselskadad om han eller hon även med hörapparat saknar möjlighet eller har stora svårigheter att uppfatta tal.

Andra och tredje styckena är nya i förhållande till förslaget i prop. 2017/18:190.

Andra stycket innehåller en definition av vad som avses med blind och *tredje stycket* innehåller en definition av vad som avses med gravt hörselskadad inom merkostnadsersättningen. Detta motsvarar vad som gäller enligt de äldre bestämmelserna i 50 kap. 2 och 3 §§ SFB.

Rätten till merkostnadsersättning

Huvudregler

4 §

Rätt till merkostnadsersättning har en försäkrad person för merkostnader, i sådan omfattning som anges i 12 §, till följd av att han eller hon före 65 års ålder har fått sin funktionsförmåga nedsatt, om det kan antas att nedsättningen kommer att bestå under minst ett år.

En försäkrad som är blind eller gravt hörselskadad har dock alltid rätt till merkostnadsersättning, om blindheten eller den grava hörselskadan har inträtt före 65 års ålder och det kan antas att denna funktionsnedsättning kommer att bestå under minst ett år.

Det som anges i andra stycket gäller dock inte för ett försäkrat barn som har en förälder som är underhållsskyldig enligt 7 kap. föräldrabalken.

Andra och tredje styckena är nya i förhållande till förslaget i prop. 2017/18:190.

I *andra stycket* regleras de grundläggande förutsättningarna för att personer som är blinda eller gravt hörselskadade ska ha rätt till merkostnadsersättning. Dessa personer behöver inte, till skillnad från andra personer med funktionsnedsättning, redovisa eventuella merkostnader för att ha rätt till merkostnadsersättning under förutsättning att övriga villkor är uppfyllda. Detta motsvarar vad som gäller enligt de äldre bestämmelserna i 50 kap. 7 § SFB.

I *tredje stycket* anges att reglerna i andra stycket inte gäller för ett barn som är blind eller gravt hörselskadad.

5 §

När det gäller rätt till merkostnadsersättning för ett försäkrat barn som har en förälder som är underhållsskyldig enligt 7 kap. föräldrabalken tillämpas inte 4 § *första stycket*. Rätt till merkostnadsersättning har i sådana fall föräldern för merkostnader, i den omfattning som anges i 12 §, till följd av att barnet har fått sin funktionsförmåga nedsatt, om det kan antas att nedsättningen kommer att bestå under minst sex månader.

En person som avses i 3 § 1 har rätt till ersättning i stället för en förälder.

I paragrafens *första stycke första meningen* läggs orden ”första stycket” till. När det gäller barn med funktionsnedsättning ska merkostnadsersättning inte lämnas till barnet utan till underhållsskyldig förälder. Tillägget behövs för att tydliggöra att det är 4 § första stycket som inte ska tillämpas när det gäller merkostnadsersättning för barn. I 4 § tredje stycket finns en bestämmelse som innebär att 4 § andra stycket inte ska tillämpas för barn.

Ersättningsnivå

12 §

Merkostnadsersättning ska lämnas med ett belopp som för år räknat motsvarar

1. 30 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till 25 procent men inte 35 procent av prisbasbeloppet,

2. 40 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till 35 procent men inte 45 procent av prisbasbeloppet,

3. 50 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till 45 procent men inte 55 procent av prisbasbeloppet,

4. 60 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till 55 procent av prisbasbeloppet men inte 65 procent av prisbasbeloppet, eller

5. 70 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till 65 procent av prisbasbeloppet eller mer.

Merkostnadsersättning ska dock för en försäkrad som är blind alltid lämnas med ett belopp som för år räknat motsvarar 70 procent av prisbasbeloppet. Om han eller hon för samma tid får hel sjukersättning, hel aktivitetsersättning eller hel ålderspension ska merkostnadsersättning, från och med den månad när den andra förmånen lämnas, lämnas med 40 procent av prisbasbeloppet, om inte den försäkrades merkostnader är av sådan omfattning att högre ersättning ska lämnas enligt första stycket.

Merkostnadsersättning ska dock för en försäkrad som är gravt hörselskadad alltid lämnas med ett belopp som för år räknat motsvarar 40 procent av prisbasbeloppet, om inte den försäkrades merkostnader är av sådan omfattning att högre ersättning ska lämnas enligt första stycket.

Paragrafen anger ersättningsnivåerna för merkostnadsersättningen och hur de ska beräknas.

Andra stycket anger den nivå som ska gälla för merkostnadsersättning till en person som är blind. Ersättning ska lämnas med 70 procent av prisbasbeloppet till en person som är blind. Vid hel sjukersättning, hel aktivitetsersättning eller hel ålderspension ska ersättning dock lämnas med 40 procent av prisbasbeloppet.

Tredje stycket anger att nivån för merkostnadsersättning till en person som är gravt hörselskadad är 40 procent av prisbasbeloppet.

För båda grupperna motsvarar ersättning på en viss garanterad nivå vad som gäller enligt de äldre bestämmelserna i 50 kap. 12 och 13 §§ SFB. Nivåerna höjs från nuvarande 69 procent av prisbasbeloppet för blinda och 36 procent av prisbasbeloppet för personer med grav hörselskada.

110 kap.

30 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om ersättning för kostnader som en försäkrad eller någon annan har med anledning av sådan utredning som avses i 14 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen även meddela föreskrifter om ersättning för kostnader som en försäkrad har för läkarundersökning eller läkarutlåtande i samband med ansökan om omvårdnadsbidrag, sjukersättning, aktivitetsersättning eller merkostnadsersättning.

Utskottets förslag är en följd av att utskottet överfört den formella behandlingen av lagförslaget i proposition 2017/18:224 för beredning i detta ärende.

I *första stycket* görs en följdändring med anledning av att 110 kap. 22 § och rubriken närmast före upphävs enligt förslaget i prop. 2017/18:224.

Reservationer

1. Avslag på propositionen, punkt 1 (V)

Förslag till riksdagsbeslut

Jag/vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:4089 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 1 och avslår proposition 2017/18:190.

Ställningstagande

Regeringens förslag till merkostnadsersättning kommer inte till rätta med de problem med otydlighet och brister i förutsägbarhet som finns inom handikappersättningen i dag. Med förslagen finns i stället risk för att den sociala tryggheten minskar och att full delaktighet i samhället motverkas. Förslagen beräknas innebära en minskning av kostnaderna, och det finns en risk för att detta drabbar den som har ersättning för sitt behov av hjälp i dag. Vidare behöver konsekvenserna av att införa ett omvårdnadsbidrag analyseras ytterligare, bl.a. för ensamstående kvinnor. Propositionen bör således avslås.

2. Ersättning för hjälpbehov och samordning m.m., punkt 3 (V)

av Rossana Dinamarca (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:4089 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkandena 2 och 3 samt avslår motion

2017/18:4122 av Emma Carlsson Löfdahl m.fl. (L) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Den otydlighet som finns i dessa förmåner i dag kommer även fortsättningsvis att vara stor med regeringens förslag. Bland annat kommer förutsägbarheten att minska för blinda och gravt hörselskadade. I grunden är det bra med en

individuell behovsprövning, men tyvärr har Försäkringskassans bedömningar blivit mer restriktiva de senaste åren, exempelvis i beslut om sjukförsäkring och assistansersättning.

Regeringen bör i stället återkomma med förslag om att fler personer ska garanteras ersättning utifrån ett läkarintyg som styrker funktionsnedsättningen. Vidare måste LSS börja fungera som en rättighetslagstiftning; därefter kan handikappersättningens stöd för hjälpbehov tas bort. Dessutom behöver konsekvenserna av att införa ett omvårdnadsbidrag bl.a. för ensamstående kvinnor analyseras ytterligare. Utredningarna om omvårdnadsbidraget kommer att bli mer krävande, och det finns risk för att ensamstående kvinnor blir fattigare.

3. Ersättning för hjälpbehov och samordning m.m., punkt 3 (L)

av Emma Carlsson Löfdahl (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:4122 av Emma Carlsson Löfdahl m.fl. (L) yrkandena 1 och 3 samt avslår motion

2017/18:4089 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Merkostnadsersättning bör kunna ges för hjälp i den dagliga livsföringen även om ingen tjänst som går att fakturera har utförts. Personer med en funktionsnedsättning kan ha svårt att återgälda hjälp från vänner med exempelvis passning av barn eller skjuts. Handikappersättningen har i dessa fall kunnat användas för att ersätta vänner bl.a. för bensinkostnader eller för att köpa blommor. Detta borde vara samhällsekonomiskt mer effektivt än att dessa personer blir beroende av färdtjänst eller ledsagning. Vidare bör förslaget till samordningsbestämmelse mellan omvårdnadsbidrag och tillfällig föräldrapenning utformas mer flexibelt. Ingen bör få dubbel ersättning, men tillfällig föräldrapenning bör kunna användas för vissa behov i stället för att ersättning för motsvarande behov beviljas i förväg inom omvårdnadsbidraget. Tillfällig föräldrapenning bör t.ex. kunna användas för att lära skolpersonalen att hantera ett barns diabetes.

4. Handikappersättning för vuxna, punkt 4 (SD)

av Linus Bylund (SD) och Julia Kronlid (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2017/18:4127 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 1 och 3–6.

Ställningstagande

Konsekvenserna av förslaget att ta bort ersättningen för rena hjälpbehov är alltför osäkra. Förslaget till en renodlad merkostnadsersättning innebär bl.a. en risk för att trycket på andra samhällsstöd kommer att öka och att stödsatser uteblir, t.ex. för personer med psykiska funktionsnedsättningar. Det är vidare svårt att fullt ut bedöma konsekvenserna av merkostnadsersättningen innan LSS-utredningen är klar. I många fall kan rena hjälpbehov täckas av kommunala stöd, t.ex. LSS, men det finns en risk för att många som behöver hjälp kommer att falla mellan stolarna när ersättningen för rena hjälpbehov tas bort. Regeringen bör därför utreda och kartlägga mer noggrant vad ett reformerat stöd får för konsekvenser för de personer som i dag har handikappersättning. Handikappersättningen utgör i dag 10 till 20 procent av nettoinkomsten hos många låginkomsttagare med funktionsnedsättning. Den flexibilitet med frihet och egenmakt som mottagarna och närstående har haft kommer att minska med ett strikt merkostnadsbegrepp. Därtill försvåras processen för att ansöka om ersättning för merkostnader och blir mer krävande med regeringens förslag. Det kan vara svårt för den sökande att redovisa sina kostnader och svårt för Försäkringskassan att avgöra vad som är en merkostnad. Regeringens förslag bedöms som helhet inte bli rättssäkert. Handikappersättningen för rena hjälpbehov bör därför vara kvar tills regeringen återkommer med ett helt nytt reformerat förslag till förmån som är mer rättssäkert och i vilket ersättning för hjälpbehov är inräknad.

5. Åldersgränsen för merkostnadsersättning, punkt 5 (SD)

av Linus Bylund (SD) och Julia Kronlid (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4127 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 7 och
avslår motion
2017/18:4122 av Emma Carlsson Löfdahl m.fl. (L) yrkande 2.

Ställningstagande

Regeringen bör utreda möjligheten att justera den övre åldersgränsen för merkostnadsersättning uppåt så att ersättning för den som fortfarande arbetar kan beviljas även för funktionsnedsättningar som uppkommer efter pensionsåldern. Åldersgränsen bör kopplas till faktisk pensionsålder. Även funktionsnedsättningar som inte är åldersbetingade kan uppstå eller förändras efter 65 års ålder.

6. Åldersgränsen för merkostnadsersättning, punkt 5 (L)

av Emma Carlsson Löfdahl (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4122 av Emma Carlsson Löfdahl m.fl. (L) yrkande 2 och
avslår motion
2017/18:4127 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 7.

Ställningstagande

Förslaget om en riktålder inom socialförsäkringarna är ännu inte klart varför en ny högre åldersgräns för merkostnadsersättningen inte bör införas nu. Rätten till ersättning för en funktionsnedsättning bör emellertid som huvudregel följa den faktiska pensionsåldern för den som fortsätter att arbeta. Den som har en funktionsnedsättning och kan arbeta ska ha rätt till de stöd som underlättar arbete. Nivån på stödet bör således kunna höjas och stödet bör kunna nybeviljas för den som arbetar och får en funktionsnedsättning efter faktisk pensionsålder. Det är dock rimligt att merkostnadsersättningen upphör eller minskar för den som inte fortsätter att arbeta efter riktåldern.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2017/18:190

Proposition 2017/18:190 Reformerade stöd till personer med funktionsnedsättning:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i föräldraledighetslagen (1995:584).
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken.
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244).

Följdmotionerna

2017/18:4088 av Johan Forssell m.fl. (M, C, L, KD):

Riksdagen avslår regeringens förslag i den del det avser upphörande av de särskilda bestämmelserna om ersättning till blinda och gravt hörselskadade i 50 kap. socialförsäkringsbalken.

2017/18:4089 av Rossana Dinamarca m.fl. (V):

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2017/18:190 Reformerade stöd till personer med funktionsnedsättning.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag som tar hänsyn till hjälpbehov och som garanterar ersättning till fler människor med funktionsnedsättning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag där konsekvenserna av att införa ett omvårdnadsbidrag har analyserats ytterligare, framför allt för gruppen ensamstående kvinnor, och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:4122 av Emma Carlsson Löfdahl m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att merkostnadsersättning bör kunna ges för hjälp i den dagliga livsföringen även om ingen fakturerbar tjänst utförts och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den övre åldersgränsen för merkostnadsersättning bör följa faktiskt deltagande i arbetslivet för den som arbetar efter riktåldern, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samordning mellan omvårdnadsbidrag och tillfällig föräldrapenning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:4127 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

1. Riksdagen avslår propositionen i den del den avser att handikappersättningen för vuxna ersätts med en merkostnadsersättning.
2. Riksdagen avslår propositionen i den del den avser upphörande av de särskilda bestämmelserna om ersättning till blinda och gravt hörselskadade i 50 kap. socialförsäkringsbalken.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkomma med förslag på reformerat stöd till vuxna personer med funktionsnedsättning i samband med att LSS-utredningen är klar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och kartlägga mer noggrant vad ett reformerat stöd får för konsekvenser för de som i dag har handikappersättning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkomma med förslag som även inkluderar stöd till hjälpbehov för vuxna och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta ansökan och redovisning för de sökande och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att justera den övre åldersgränsen och tillkännager detta för regeringen.

Proposition 2017/18:224

Proposition 2017/18:224 Lag om försäkringsmedicinska utredningar:

- 2.2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Behandlingen avser det lagtekniska antagandet av 110 kap. 30 § och upphävandet av 110 kap. 22 § och rubriken närmast före.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i
socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken
dels att 22 kap., 50 kap. och 110 kap. 26 § ska upphöra att gälla,
dels att rubriken närmast före 110 kap. 26 § ska utgå,
dels att 5 kap. 9 §, 6 kap. 20 §, 11 kap. 16 §, 20 kap. 1 §, 37 kap. 9 §,
 48 kap. 2 och 3 §§, 49 kap. 1 §, 51 kap. 6 §, 59 kap. 13 §, 106 kap. 9–11
 och 23 §§, 110 kap. 6, 30, 53 och 57 §§ samt rubrikerna närmast före
 11 kap. 16 §, 49 kap. samt 106 kap. 9 och 23 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas två nya kapitel, 22 och 50 kap., av följande
 lydelse.

Nuvarande lydelse

5 kap.
9 §¹

Den som är bosatt i Sverige är försäkrad för följande förmåner:

Avdelning B Familjeförmåner

1. föräldrapenning på lägstanivå och grund-
nivå,	(11 och 12 kap.)
2. barnbidrag,	(15 och 16 kap.)
3. underhållsstöd,	(17–19 kap.)
4. adoptionsbidrag,	(21 kap.)
5. vårdbidrag,	(22 kap.)

Avdelning D Särskilda förmåner vid funktionshinder

9. handikappersättning,	(50 kap.)
10. assistansersättning,	(51 kap.)
11. bilstöd,	(52 kap.)
-

¹ Senaste lydelse 2011:1513.

*Föreslagen lydelse***5 kap.****9 §**

Den som är bosatt i Sverige är försäkrad för följande förmåner:

Avdelning B Familjeförmåner

1. föräldrapenning på lägstanivå och grundnivå,	(11 och 12 kap.)
2. barnbidrag,	(15 och 16 kap.)
3. underhållsstöd,	(17–19 kap.)
4. adoptionsbidrag,	(21 kap.)
5. <i>omvårdnadsbidrag</i>	(22 kap.)

Avdelning D Särskilda förmåner vid funktionshinder

9. <i>merkostnadsersättning</i> ,	(50 kap.)
10. assistansersättning,	(51 kap.)
11. bilstöd,	(52 kap.)

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***6 kap.****20 §²**

Den som får någon av följande förmåner är försäkrad för inkomstrelaterad sjukersättning och inkomstrelaterad aktivitetsersättning enligt 6 § 5, inkomstgrundad ålderspension enligt 6 § 8 och inkomstrelaterad efterlevandeförmån enligt 6 § 9 och 11:

1. <i>vårdbidrag</i> enligt 5 kap. 9 § 5,	1. <i>omvårdnadsbidrag</i> enligt 5 kap. 9 § 5,
<i>der,</i>	
2. dagpenning från arbetslöshetskassa,	
3. aktivitetsstöd till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program,	
4. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF),	
5. dagpenning till totalförsvarspliktiga som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt och till andra som får dagpenning enligt de grunder som gäller för totalförsvarspliktiga, och	
6. stipendium som enligt 11 kap. 46 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska tas upp som intäkt i inkomstslaget tjänst.	

² Senaste lydelse 2017:277.

11 kap.Tillfällig föräldrapenning och vårdbidragTillfällig föräldrapenning och omvårdnadsbidrag**16 §**

Tillfällig föräldrapenning lämnas inte för sådant behov av *vård* eller tillsyn av ett barn som har grundat rätt till *vårdbidrag*.

Tillfällig föräldrapenning lämnas inte för sådant behov av *omvårdnad* eller tillsyn av ett barn som har grundat rätt till *omvårdnadsbidrag*.

20 kap.**1 §**

I denna underavdelning finns bestämmelser om

- adoptionsbidrag i 21 kap., och
- *vårdbidrag* i 22 kap.

I denna underavdelning finns bestämmelser om

- adoptionsbidrag i 21 kap., och
- *omvårdnadsbidrag* i 22 kap.

22 kap. Omvårdnadsbidrag**Innehåll****1 §**

I detta kapitel finns bestämmelser om

- personer som likställs med förälder i 2 §,
 - rätten till *omvårdnadsbidrag* i 3–7 §§,
 - *förmånstiden* i 8–12 §§,
 - beräkning av *omvårdnadsbidrag* i 13 §,
 - *ansökan* i 14 §,
 - *omprövning* i 15 och 16 §§,
- och
- *utbetalning* i 17 §.

Personer som likställs med förälder**2 §**

Följande personer likställs med förälder när det gäller *omvårdnadsbidrag*:

1. förälders make som stadigvarande sammanbor med föräldern,

2. förälders sambo som tidigare har varit gift med eller har eller har haft barn med föräldern,

3. särskilt förordnad vårdnadshavare som har vård om barnet, och

4. blivande adoptivförälder vid adoption av ett barn som inte är svensk medborgare och inte är bosatt här i landet när den blivande adoptivföräldern får barnet i sin vård.

Rätten till omvårdnadsbidrag

Huvudregel

3 §

En försäkrad förälder har rätt till omvårdnadsbidrag för ett försäkrat barn, om barnet på grund av funktionsnedsättning kan antas vara i behov av omvårdnad och tillsyn under minst sex månader i sådan omfattning som anges i 4 §.

En försäkrad person som likställs med förälder enligt 2 § 1 eller 2 har rätt till omvårdnadsbidrag endast om föräldern inte har ansökt om eller beviljats bidraget. En försäkrad person som likställs med förälder enligt 2 § 3 har rätt till omvårdnadsbidrag i stället för föräldern.

Omvårdnadsbidrag kan endast beviljas för högst två personer för samma barn och tid.

Förmånsnivåer

4 §

Omvårdnadsbidraget lämnas som

1. en fjärdedels förmån om barnet har mer än måttliga behov av omvårdnad och tillsyn på grund av funktionsnedsättning,

2. halv förmån om barnet har stora behov av omvårdnad och tillsyn på grund av funktionsnedsättning,

3. tre fjärdedels förmån om barnet har mycket stora behov av omvårdnad och tillsyn på grund av funktionsnedsättning, och

4. hel förmån om barnet har särskilt stora behov av omvårdnad och tillsyn på grund av funktionsnedsättning.

5 §

Vid bedömningen enligt 4 § av behovet av omvårdnad och tillsyn ska det bortses från de behov som en vårdnadshavare normalt ska tillgodose enligt föräldrabalken med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter. Vid denna bedömning ska det även bortses från behov som tillgodoses genom annat samhällsstöd.

Flera barn

6 §

Om en förälder har flera barn som på grund av funktionsnedsättning har behov av omvårdnad och tillsyn, ska rätten till omvårdnadsbidrag grundas på en bedömning av de sammanlagda behoven.

Första stycket gäller inte om det finns särskilda skäl mot en sådan bedömning.

Delad rätt till omvårdnadsbidrag

7 §

Om ett barns båda föräldrar ansöker om och har rätt till omvårdnadsbidrag, ska bidraget lämnas med hälften till vardera föräldern.

Om föräldrarna begär en annan fördelning av omvårdnadsbidraget än den som anges i första stycket, ska bidraget lämnas till dem enligt deras begäran. Om föräldrarna är oense om fördelningen av omvårdnadsbidraget, ska bidraget fördelas mellan dem i fjärdedelar med hänsyn till var barnet bor eller vistas. En tillfällig förändring av

ett barns vistelse ska dock inte påverka fördelningen av bidraget.

Förmånstid

Huvudregler

8 §

Omvårdnadsbidrag lämnas från och med den månad när rätten till bidraget har inträtt, dock inte för längre tid tillbaka än tre månader före ansökningsmånaden. Omvårdnadsbidrag lämnas inte retroaktivt för en sådan månad för vilken det redan har lämnats bidrag för barnet utom till den del det avser en ökning av bidraget.

9 §

Omvårdnadsbidrag lämnas till och med juni det år när barnet fyller 19 år eller den tidigare månad när rätten till förmånen annars upphör.

Rätten till omvårdnadsbidraget får begränsas till att omfatta viss tid.

Avbrott i omvårdnaden

10 §

Om föräldern tillfälligt är förhindrad att ge barnet omvårdnad, lämnas omvårdnadsbidrag under avbrott i omvårdnaden som varar högst sex månader.

Om det finns särskilda skäl kan bidraget lämnas även under ett avbrott som varar ytterligare högst sex månader.

Om barnet avlider

11 §

Om det lämnas mer än en fjärdedels omvårdnadsbidrag för ett barn och barnet avlider, lämnas omvårdnadsbidraget till och med den åttonde månaden efter dödsfallet eller den tidigare månad när bidraget annars skulle ha upphört.

12 §

Under den tid som anges i 11 § lämnas omvårdnadsbidrag som

1. halv förmån om bidraget vid tiden för dödsfallet lämnades som hel eller tre fjärdedels förmån, och

2. en fjärdedels förmån om bidraget vid tiden för dödsfallet lämnades som halv förmån.

Om bidraget före dödsfallet lämnades till barnets båda föräldrar, ska det fortfarande lämnas i enlighet med den fördelning som redan är beslutad för föräldrarna.

Beräkning av omvårdnadsbidrag**13 §**

Helt omvårdnadsbidrag för ett år motsvarar 250 procent av prisbasbeloppet. Partiell förmån motsvarar tillämplig nivå enligt 4 § av helt bidrag.

Ansökan**14 §**

Ansökan om omvårdnadsbidrag kan göras gemensamt av föräldrarna, av var och en av dem för sig eller av endast den ena föräldern.

Omprövning**15 §**

Rätten till omvårdnadsbidrag ska omprövas

1. minst vartannat år, om det inte finns skäl för omprövning med längre mellanrum, eller

2. när förhållanden som påverkar rätten till bidraget ändras.

Omprövning enligt första stycket 2 ska dock inte göras vid enbart tillfälliga förändringar.

16 §

Ändring av omvårdnadsbidrag ska gälla från och med månaden närmast efter den månad när anledningen till ändringen uppkom.

Gäller det ökning efter ansökan ska dock även 8 § beaktas.

Utbetalning

17 §

Omvårdnadsbidrag ska betalas ut månadsvis. När bidraget beräknas för månad ska det bidrag för år räknat som beräkningen utgår från avrundas till närmaste kronotal som är jämnt delbart med tolv.

37 kap.

9 §

Den försäkrades reduceringsinkomst beräknas enligt följande:

1. Först ska från den fastställda pensionsgrundande inkomsten avdrag göras för inkomst enligt

– 59 kap. 13 § 1, i form av föräldrapenning på lägstanivån,
 – 59 kap. 13 § 2, i form av vård- – 59 kap. 13 § 2, i form av omvårdnadsbidrag, i den utsträckning bidraget inte är ersättning för merkostnader,

– 59 kap. 13 § 5, i form av inkomstrelaterad sjukersättning och inkomstrelaterad aktivitetsersättning, samt

– 59 kap. 13 § 6, i form av livränta enligt 41–44 kap.

2. Därefter ska det avdrag som enligt 59 kap. 37 § ska göras för debiterad allmän pensionsavgift läggas till i den utsträckning avgiften hänförs sig till de i reduceringsinkomsten inräknade inkomsterna.

Utländska inkomster ska ingå i reduceringsinkomsten, om de är av motsvarande slag som dem som anges i första stycket och skulle ha varit pensionsgrundande enligt 59 kap. om de tjänats in i Sverige.

48 kap.

2 §

Förmåner enligt denna avdelning är

– handikappersättning till en funktionshindrad som behöver hjälp av någon annan eller har merkostnader,

Förmåner enligt denna avdelning är

– merkostnadsersättning som lämnas för merkostnader till en person med nedsatt funktionsförmåga eller till en förälder som har ett barn med nedsatt funktionsförmåga,

– assistansersättning till en funktionshindrad som behöver personlig assistans för sina grundläggande behov, och

– bilstöd till personer med funktionshinder för att skaffa eller anpassa motorfordon.

3 §

I detta kapitel finns inledande bestämmelser om särskilda förmåner vid funktionshinder.

Vidare finns bestämmelser om *handikappersättning*, assistansersättning och bilstöd till en funktionshindrad i 49–52 kap.

Vidare finns bestämmelser om *merkostnadsersättning*, assistansersättning och bilstöd till en funktionshindrad i 49–52 kap.

II *Handikappersättning*, assistansersättning och bilstöd till försäkrade med funktionshinder

II *Merkostnadsersättning*, assistansersättning och bilstöd till försäkrade med funktionshinder

49 kap.**1 §**

I denna underavdelning finns bestämmelser om

- *handikappersättning* i 50 kap.,
- *merkostnadsersättning* i 50 kap.,
- assistansersättning i 51 kap., och
- bilstöd i 52 kap.

50 kap.***Merkostnadsersättning******Innehåll*****1 §**

I detta kapitel finns bestämmelser om

- vad som avses med *merkostnader* i 2 §,
- personer som likställs med förälder i 3 §,
- rätten till *merkostnadsersättning* i 4–8 §§,
- ersättningsberättigande *merkostnader* i 9 §,
- *förmånstiden* i 10 och 11 §§,
- ersättningsnivå i 12 §,
- *ansökan* i 13 §,
- *omprövning* i 14 och 15 §§, och
- *utbetalning* i 16 §.

Definitioner

2 §

När det gäller merkostnadsersättning avses med en merkostnad en skäligen kostnad som uppkommer på grund av en persons funktionsnedsättning och som går utöver en kostnad som är normal för en person utan funktionsnedsättning i motsvarande ålder.

Personer som likställs med förälder

3 §

Följande personer likställs med förälder när det gäller merkostnadsersättning:

1. särskilt förordnad vårdnads-havare som har vård om ett barn, och

2. blivande adoptivförälder vid adoption av ett barn som inte är svensk medborgare eller bosatt här i landet när den blivande adoptiv-föräldern får barnet i sin vård.

Rätten till merkostnadsersättning

Huvudregler

4 §

Rätt till merkostnadsersättning har en försäkrad person för merkostnader, i sådan omfattning som anges i 12 §, till följd av att han eller hon före 65 års ålder har fått sin funktionsförmåga nedsatt, om det kan antas att nedsättningen kommer att bestå under minst ett år.

5 §

När det gäller rätt till merkostnadsersättning för ett försäkrat barn som har en förälder som är underhållsskyldig enligt 7 kap. för-äldrabalken tillämpas inte 4 §. Rätt till merkostnadsersättning har i sådana fall föräldern för mer-

kostnader, i den omfattning som anges i 12 §, till följd av att barnet har fått sin funktionsförmåga nedsatt, om det kan antas att nedsättningen kommer att bestå under minst sex månader.

En person som avses i 3 § 1 har rätt till ersättning i stället för en förälder.

6 §

Vid bedömningen av rätten till merkostnadsersättning ska det bortses från merkostnader för behov som tillgodoses genom annat samhällsstöd.

Flera barn

7 §

Om en förälder har merkostnader för flera barn, ska bedömningen av rätten till merkostnadsersättning grundas på en bedömning av de sammanlagda merkostnaderna för barnen.

Första stycket gäller inte om det finns särskilda skäl mot en bedömning av de sammanlagda merkostnaderna.

Delad rätt till merkostnadsersättning

8 §

Om ett barns båda föräldrar ansöker om och har rätt till merkostnadsersättning, ska ersättningen lämnas med hälften till vardera föräldern.

Om föräldrarna begär en annan fördelning av merkostnadsersättningen än den som anges i första stycket, ska ersättningen lämnas till dem enligt deras begäran. Om föräldrarna är oense om fördelningen av merkostnadsersättningen, ska ersättningen fördelas mellan dem i fjärdedelar utifrån en bedömning av respektive förälders merkostnader för barnet.

Ersättningsberättigande merkostnader

9 §

Merkostnadsersättning lämnas för merkostnader för:

1. hälsa, vård och kost,
2. slitage och rengöring,
3. resor,
4. hjälpmedel,
5. hjälp i den dagliga livsföringen,
6. boende, och
7. övriga ändamål.

Förmånstiden

Huvudregel

10 §

Merkostnadsersättning lämnas från och med den månad när rätt till förmånen har inträtt, dock inte för längre tid tillbaka än tre månader före ansökningsmånaden. Merkostnadsersättning lämnas dock inte retroaktivt för en sådan månad för vilken det redan har lämnats ersättning för ett barn utom till den del det avser en ökning av ersättningen.

Rätten till merkostnadsersättning får begränsas till att omfatta viss tid.

Om ett barn avlider

11 §

Om ett barn som avses i 5 § avlider, lämnas merkostnadsersättning till och med sex månader efter dödsfallet eller den tidigare månad när ersättningen annars skulle ha upphört.

Ersättningsnivå

12 §

Merkostnadsersättning ska lämnas med ett belopp som för år räknat motsvarar

1. 30 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till 25

procent men inte 35 procent av prisbasbeloppet,

2. 40 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till 35 procent men inte 45 procent av prisbasbeloppet,

3. 50 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till 45 procent men inte 55 procent av prisbasbeloppet,

4. 60 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till 55 procent av prisbasbeloppet men inte 65 procent av prisbasbeloppet, eller

5. 70 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till 65 procent av prisbasbeloppet eller mer.

Ansökan

13 §

Ansökan om merkostnadsersättning för ett barn som avses i 5 § kan göras gemensamt av föräldrarna, av var och en av dem för sig eller av endast den ena föräldern.

Omprövning

14 §

Rätten till merkostnadsersättning ska omprövas

1. minst vart fjärde år, om det inte finns skäl för omprövning med längre mellanrum, eller

2. när förhållanden som påverkar rätten till merkostnadsersättningen ändras.

Omprövning enligt första stycket 2 ska dock inte göras vid enbart tillfälliga förändringar.

15 §

Ändring av merkostnadsersättning ska gälla från och med månaden närmast efter den månad när anledningen till ändringen uppkom. Gäller det ökning efter

ansökan ska dock även 10 § första stycket beaktas.

Utbetalning

16 §

Merkostnadsersättning ska betalas ut månadsvis. När ersättningsbeloppet beräknas för månad ska den ersättning för år räknat som beräkningen utgår från avrundas till närmaste kronotal som är jämnt delbart med tolv.

51 kap.

6 §

När behovet av personlig assistans bedöms för ett barn ska det bortses från det hjälpbehov som en vårdnadshavare normalt ska tillgodose enligt föräldrabalken med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter.

Om *vårdbidrag* lämnas får det inte påverka bedömningen enligt 3 §.

Om *omvårdnadsbidrag* lämnas får det inte påverka bedömningen enligt 3 §.

59 kap.

13 §³

Som inkomst av anställning räknas följande sociala förmåner:

1. Föräldrapenningsförmåner.
2. *Vårdbidrag, i den utsträckning bidraget inte är ersättning för merkostnader.*
2. *Omvårdnadsbidrag.*
3. Ersättning från Försäkringskassan i form av sjuklönegaranti enligt 20 § lagen (1999:1047) om sjuklön.
4. Sjukpenning eller motsvarande ersättning enligt denna balk eller annan författning eller på grund av särskilt beslut av regeringen. Detta gäller i den utsträckning ersättningen har trätt i stället för en försäkrads inkomst som arbetstagare i allmän eller enskild tjänst.
5. Inkomstrelaterad sjukersättning och inkomstrelaterad aktivitetsersättning.
6. Livränta på grund av arbetsskada eller annan skada som avses i 41–44 kap.
7. Närståendepenning.
8. Dagpenning från arbetslöshetskassa.
9. Aktivitetsstöd till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program.

³ Senaste lydelse 2017:277.

10. Ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF).

11. Dagpenning till totalförsvarspliktiga som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt och till andra som får dagpenning enligt de grunder som gäller för totalförsvarspliktiga.

12. Bidrag från Sveriges författarfond och Konstnärnämnden i den utsträckning som regeringen föreskriver det.

106 kap.

Vårdbidrag

Omvårdnadsbidrag

9 §

För den som vårdas på en institution som tillhör eller till vars drift det betalas ut bidrag från staten, en kommun eller ett landsting, lämnas *vårdbidrag* endast om vården kan beräknas pågå högst sex månader. Detsamma gäller om han eller hon vårdas utanför institutionen genom dess försorg eller i annat fall vårdas utanför en sådan institution och staten, kommunen eller landstinget är huvudman för vården.

För den som vårdas på en institution som tillhör eller till vars drift det betalas ut bidrag från staten, en kommun eller ett landsting, lämnas *omvårdnadsbidrag* endast om vården kan beräknas pågå högst sex månader. Detsamma gäller om han eller hon vårdas utanför institutionen genom dess försorg eller i annat fall vårdas utanför en sådan institution och staten, kommunen eller landstinget är huvudman för vården.

10 §

Är den beräknade vårdtiden längre än sex månader kan *vårdbidrag*, *utan hinder* av det som föreskrivs i 9 §, lämnas för ett svårt sjukt barn under högst tolv månader om en förälder i betydande omfattning regelbundet behöver vara närvarande på institutionen som en del av behandlingen av barnet.

Är den beräknade vårdtiden längre än sex månader kan *omvårdnadsbidrag*, *trots* det som föreskrivs i 9 §, lämnas för ett svårt sjukt barn under högst tolv månader om en förälder i betydande omfattning regelbundet behöver vara närvarande på institutionen som en del av behandlingen av barnet.

11 §

Om *den* för vilken *vårdbidrag* inte lämnas på grund av 9 § tillfälligt inte vårdas genom huvudmannens försorg, lämnas bidrag för sådan tid om denna uppgår till minst tio dagar per kvartal eller till minst tio dagar i följd.

Om *ett barn* för vilket *omvårdnadsbidrag* inte lämnas på grund av 9 § tillfälligt inte vårdas genom huvudmannens försorg, lämnas bidrag för sådan tid om denna uppgår till minst tio dagar per kvartal eller till minst tio dagar i följd.

HandikappersättningMerkostnadsersättning**23 §**

Bestämmelserna i 9 och 11 §§ tillämpas även i fråga om handikappersättning.

Bestämmelserna i 9 § tillämpas även i fråga om merkostnadsersättning.

110 kap.**6 §⁴**

Ansökan behöver, trots det som föreskrivs i 4 §, inte göras om följande förmåner:

1. Barnbidrag, i annat fall än som avses i 15 kap. 6 §. Det finns dock särskilda bestämmelser om anmälan som gäller flerbarnstillägg i 16 kap. 12 §.

2. Sjukpenning i fall där den försäkrade på grund av sjukdomen är förhindrad eller har synnerliga svårigheter att göra en ansökan.

3. Assistansersättning när kommunen har anmält till Försäkringskassan att det kan antas att den enskilde har rätt till sådan ersättning.

Om vårdbidrag eller handikappersättning har beviljats för begränsad tid får den tid för vilken förmånen ska lämnas förlängas utan att ansökan om detta har gjorts.

Om omvårdnadsbidrag eller merkostnadsersättning har beviljats för begränsad tid får den tid för vilken förmånen ska lämnas förlängas utan att ansökan om detta har gjorts.

Ytterligare bestämmelser om att förmåner lämnas utan ansökan finns beträffande

1. sjukersättning och aktivitetsersättning i 36 kap. 25–27 §§,
2. allmän ålderspension i 56 kap. 4 a och 6 §§,
3. efterlevandepension och efterlevandestöd i 77 kap. 13 §,
4. efterlevandelivränta i 88 kap. 10 § första stycket, och
5. premiepension till efterlevande i 92 kap. 2 § första stycket.

30 §

För kostnader som en försäkrad eller någon annan har med anledning av sådan utredning som avses i 14, 22 och 26 §§ lämnas ersättning i enlighet med föreskrifter som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om ersättning för kostnader som en försäkrad eller någon annan har med anledning av sådan utredning som avses i 14 och 22 §§.

För kostnader som en försäkrad har för läkarundersökning eller läkarutlåtande i samband med ansökan om vårdbidrag, sjukersättning, aktivitetsersättning eller han-

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen även meddela föreskrifter om ersättning för kostnader som

⁴ Senaste lydelse 2015:963.

dikappersättning lämnas ersättning enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

en försäkrad har för läkarundersökning eller läkarutlåtande i samband med ansökan om *omvårdnadsbidrag*, sjukersättning, aktivitetsersättning eller *merkostnadsersättning*.

53 §

Ersättning enligt denna balk får dras in eller sättas ned om den som är berättigad till ersättningen utan giltig anledning vägrar att medverka till utredningsåtgärder enligt 14–19 och 26–28 §§. Då gäller 52 § andra stycket.

Ersättning enligt denna balk får dras in eller sättas ned om den som är berättigad till ersättningen utan giltig anledning vägrar att medverka till utredningsåtgärder enligt 14–18, 27 och 28 §§. Då gäller 52 § andra stycket.

57 §

Ersättning får dras in eller sättas ned om den försäkrade utan giltig anledning vägrar att medverka till

1. behandling eller rehabilitering enligt 27 kap. 6 §, eller
2. rehabiliteringsåtgärder enligt 30 kap. 7 § och 31 kap. 3 §.

Det som anges i första stycket gäller endast

1. <i>vårdbidrag</i> ,	1. <i>omvårdnadsbidrag</i> ,
2. sjukpenning,	
3. sjukersättning och aktivitetsersättning,	
4. sjukvårdsersättning vid arbetsskada,	
5. livränta till den försäkrade vid arbetsskada, och	
6. <i>handikappersättning</i> .	6. <i>merkostnadsersättning</i> .

Det som i andra stycket föreskrivs om arbetsskada tillämpas också på motsvarande ersättningar enligt 43 och 44 kap.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2. Ett beslut om vårdbidrag som har meddelats enligt äldre bestämmelser i 22 kap. ska fortsätta att gälla enligt vad som föreskrivs i beslutet, dock längst till dess att beslutet skulle ha upphört att gälla eller skulle ha omprövats om de äldre bestämmelserna i 22 kap. fortfarande hade varit tillämpliga. Om ett sådant beslut inte har omprövats trots att det skulle ha gjorts under tid som de äldre bestämmelserna fortfarande gällde, ska beslutet fortsätta att gälla längst till den 31 december 2020, om det inte beslutas att det ska upphöra dessförinnan.

3. Äldre bestämmelser om vårdbidrag gäller fortfarande i ärenden där ansökan om vårdbidrag har gjorts före den 1 januari 2019.

4. Ett beslut om handikappersättning som har meddelats enligt äldre bestämmelser i 50 kap. ska fortsätta att gälla enligt vad som föreskrivs i beslutet, dock längst till dess att beslutet skulle ha upphört att gälla eller skulle ha omprövats om de äldre bestämmelserna i 50 kap. fortfarande hade varit tillämpliga.

5. Äldre bestämmelser om handikappersättning gäller fortfarande i de fall ett beslut om handikappersättning som har meddelats före ikraftträd-

andet upphör att gälla eller skulle ha omprövats före den 1 juli 2021 om de äldre bestämmelserna i 50 kap. fortfarande hade varit tillämpliga. I sådana fall får ett nytt beslut om handikappersättning meddelas enligt de äldre bestämmelserna för en tidsperiod om högst 18 månader.

6. Äldre bestämmelser om handikappersättning gäller fortfarande avseende ärenden där ansökan om handikappersättning har gjorts före den 1 januari 2019. Äldre bestämmelser gäller även avseende ärenden där rätten till handikappersättning skulle ha omprövats enligt de äldre bestämmelserna i 50 kap. 14 § 1 i de fall där det har fattats beslut om sjukersättning, aktivitetsersättning eller allmän ålderspension för tid före den 1 januari 2019. Äldre bestämmelser om handikappersättning gäller fortfarande också avseende ärenden om beslut om handikappersättning i fall som avses i 50 kap. 12 § andra meningen där hel sjukersättning, hel aktivitetsersättning eller hel ålderspension har beviljats för tid före den 1 januari 2019.

7. Äldre bestämmelser i 6 kap. 20 §, 11 kap. 16 §, 37 kap. 9 §, 51 kap. 6 §, 59 kap. 13 § och 106 kap. 9–11 §§ gäller fortfarande för vårdbidrag enligt 22 kap. i dess lydelse före den 1 januari 2019.

8. Äldre bestämmelser i 106 kap. 23 § och 110 kap. 6 § gäller fortfarande för handikappersättning enligt 50 kap. i dess lydelse före den 1 januari 2019.

9. Äldre bestämmelser i 110 kap. 30 § andra stycket och 57 § andra stycket 1 och 6 gäller fortfarande för vårdbidrag enligt 22 kap. och handikappersättning enligt 50 kap., i deras lydelse före den 1 januari 2019.

2 Förslag till lag om ändring i föräldraledighetslagen (1995:584)

Härigenom föreskrivs i fråga om föräldraledighetslagen (1995:584) dels att 1, 3 och 13 §§ ska ha följande lydelse, dels att det ska införas en ny paragraf, 9 §, och närmast före 9 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

En arbetstagare har som förälder rätt att vara ledig från sin anställning enligt denna lag.

En arbetstagare har som förälder rätt till ledighet från sin anställning enligt denna lag. I vissa fall har även en annan arbetstagare rätt till ledighet.

Samma rätt har också en arbetstagare som

Med förälder jämställs den som

1. utan att vara förälder är rättslig vårdnadshavare och har vård om ett barn,
2. har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem,
3. stadigvarande sammanbor med en förälder under förutsättning att arbetstagaren är eller har varit gift med eller har eller har haft barn med denna förälder.

Bestämmelser om förbud mot missgynnande behandling av arbetsökande och arbetstagare finns i 16 §.

3 §²

Det finns följande fem former av föräldraledighet för vård av barn m.m.:

Det finns följande sex former av föräldraledighet för vård av barn m.m.:

1. Hel ledighet för en kvinnlig arbetstagare i samband med hennes barns födelse och för amning (mammaledighet, 4 §).
2. Hel ledighet för en förälder tills barnet blivit 18 månader eller, under förutsättning att föräldern då har hel föräldrapenning, för tid därefter (hel ledighet med eller utan föräldrapenning, 5 §).
3. Ledighet för en förälder i form av förkortning av normal arbetstid med tre fjärdedelar, hälften, en fjärdedel eller en åttondel medan föräldern har tre fjärdedels, halv, en fjärdedels respektive en åttondels föräldrapenning (delledighet med föräldrapenning, 6 §).
4. Ledighet för en förälder i form av förkortning av normal arbetstid med upp till en fjärdedel tills, i huvudfallet, barnet fyllt åtta år (delledighet utan föräldrapenning, 7 §).
5. Ledighet för en arbetstagares tillfälliga vård av barn (ledighet med tillfällig föräldrapenning m.m., 8 §).

¹ Senaste lydelse 2006:442.

² Senaste lydelse 2015:760.

6. Ledighet för en förälder i form av förkortning av normal arbetstid med upp till en fjärdedel om det för barnet lämnas omvårdnadsbidrag (ledighet med omvårdnadsbidrag, 9 §).

Särskilda bestämmelser om ledighet och omplacering för kvinnliga arbetstagare som väntar barn, nyligen fött barn eller som ammar finns i 18–21 §§.

Ledighet med omvårdnadsbidrag

9 §³

En förälder har rätt till förkortning av normal arbetstid med upp till en fjärdedel om det för barnet lämnas omvårdnadsbidrag enligt 22 kap. socialförsäkringsbalken.

13 §⁴

En arbetstagare som vill utnyttja sin rätt till ledighet enligt 4, 5, 6 eller 7 § ska anmäla detta till arbetsgivaren minst två månader före ledighetens början eller, om det inte kan ske, så snart som möjligt. I samband med sin anmälan ska arbetstagaren ange hur lång tid ledigheten är planerad att pågå.

En arbetstagare som vill utnyttja sin rätt till ledighet enligt 4, 5, 6, 7 eller 9 § ska anmäla detta till arbetsgivaren minst två månader före ledighetens början eller, om det inte kan ske, så snart som möjligt. I samband med sin anmälan ska arbetstagaren ange hur lång tid ledigheten är planerad att pågå.

En arbetstagare som vill utnyttja sin rätt till ledighet enligt 8 § ska anmäla ledigheten till arbetsgivaren minst en vecka före ledighetens början. Om ledigheten beror på sjukdom eller smitta, gäller dock inte någon anmälningstid.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2. Bestämmelserna i 9 och 13 §§ ska även tillämpas när vårdbidrag lämnas enligt 22 kap. socialförsäkringsbalken i dess lydelse före den 1 januari 2019.

³ Tidigare 9 § upphävd genom 2015:760.

⁴ Senaste lydelse 2015:760.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Avgiften utgör 10,21 procent av ersättning i form av

1. sjukpenning och rehabiliteringspenning enligt 24–28 och 31 kap. socialförsäkringsbalken samt arbetsskadesjukpenning enligt 40 kap. nämnda balk eller motsvarande ersättning som utgetts enligt nämnda balk eller annan författning eller på grund av regeringens förordnande, i den utsträckning ersättningen trätt i stället för en försäkrads inkomst av anställning enligt 59 kap. 8–11 §§ socialförsäkringsbalken eller inkomst av annat förvärsarbete enligt 59 kap. 14 § första stycket 1–3 nämnda balk,

2. föräldrapenningsförmåner enligt 11–13 kap. socialförsäkringsbalken,

3. närståendepenning enligt 47 kap. socialförsäkringsbalken,

4. ersättning enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön,

5. livränta enligt 41–44 kap. socialförsäkringsbalken eller annan motsvarande livränta som bestäms med tillämpning av 41 och 42 kap. nämnda balk,

7. *vårdbidrag* enligt 22 kap. socialförsäkringsbalken, *i den utsträckning bidraget inte är ersättning för merkostnader,*

8. dagpenning från arbetslöshetskassa,

10. aktivitetsstöd till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program,

14. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF),

15. dagpenning till totalförsvarspliktiga som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt och till andra som får dagpenning enligt de grunder som gäller för totalförsvarspliktiga, samt

16. bidrag från Sveriges författarfond och Konstnärsnämnden i den utsträckning som regeringen så föreskriver.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om vårdbidrag enligt 22 kap. socialförsäkringsbalken i dess lydelse före den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2017:280.

4 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 16 § och 11 kap. 31 § inkomstskattelagen (1999:1229)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

16 §²

Handikappersättning enligt 50 kap. socialförsäkringsbalken och ersättning för merutgifter för resor enligt 27 kap. 5 § samma balk är skattefria.

Merkostnadsersättning enligt 50 kap. socialförsäkringsbalken och ersättning för merutgifter för resor enligt 27 kap. 5 § samma balk är skattefria.

11 kap.

31 §³

Följande ersättningar enligt socialförsäkringsbalken i samband med vård ska tas upp:

1. föräldrapenningsförmåner,
2. närståendepennning, och
3. *vårdbidrag.*

3. *omvårdnadsbidrag.*

Vårdbidrag ska dock inte tas upp till den del det utgör ersättning för merutgifter.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019 och tillämpas första gången för beskattningsår som börjar efter den 31 december 2018.

2. Bestämmelsen i 8 kap. 16 § i den äldre lydelsen tillämpas fortfarande för handikappersättning, om beslutet om handikappersättning enligt punkten 4, 5 eller 6 i övergångsbestämmelserna till lagen (2018:000) om ändring i socialförsäkringsbalken ska fortsätta att gälla. Motsvarande gäller för nya beslut om handikappersättning enligt nämnda övergångsbestämmelser.

3. Bestämmelsen i 11 kap. 31 § i den äldre lydelsen tillämpas fortfarande för vårdbidrag, om beslutet om vårdbidrag enligt punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (2018:000) om ändring i socialförsäkringsbalken ska fortsätta att gälla.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2010:1277.

³ Senaste lydelse 2010:1277.

5 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 28 kap. 1 och 6 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

28 kap.

1 §¹

Sekretess gäller hos Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och domstol för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i ärende enligt lagstiftningen om

1. allmän försäkring, 2. allmän pension, 3. arbetsskadeförsäkring, 4. <i>handikappersättning</i> och <i>vårdbidrag</i>, 5. statligt tandvårdsstöd, 6. läkarvårdsersättning, 7. ersättning för fysioterapi, 8. annan ekonomisk förmån för enskild, eller 9. särskild sjukförsäkringsavgift.	4. <i>merkostnadsersättning</i> och <i>omvårdnadsbidrag</i>,

Motsvarande sekretess gäller hos en annan myndighet som har till uppgift att handlägga ärenden enligt den lagstiftning som anges i första stycket. För en myndighet som anges i 14 § gäller dock bestämmelserna där.

Sekretess gäller hos Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten även i verksamhet som avser registrering av enskilda för uppgift om en enskilds personliga förhållanden som myndigheten fått från Migrationsverket, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

Första och andra styckena gäller inte om annat följer av 3 §.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

6 §

Sekretessen enligt 1 § hindrar inte att uppgift lämnas till en enskild enligt vad som föreskrivs i lagstiftningen om allmän försäkring, allmän pension, *handikappersättning* och *vårdbidrag*, sjuklön, statligt tandvårdsstöd eller särskild sjukförsäkringsavgift.

Sekretessen enligt 1 § hindrar inte att uppgift lämnas till en enskild enligt vad som föreskrivs i lagstiftningen om allmän försäkring, allmän pension, *merkostnadsersättning* och *omvårdnadsbidrag*, sjuklön, statligt tandvårdsstöd eller särskild sjukförsäkringsavgift.

¹ Senaste lydelse 2016:1297.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för uppgifter i ärenden om vårdbidrag och handikappersättning enligt 22 kap. respektive 50 kap. socialförsäkringsbalken i deras lydelse före den 1 januari 2019.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 16 § lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

16 §

Den som vid utgången av 2000 fick handikappersättning som tilllägg till pension enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring utbetald till utlandet ska, *utan hinder av* bestämmelserna i 5 kap. socialförsäkringsbalken, ha rätt att få handikappersättning enligt balken utbetald till utlandet. Handikappersättningen ska då beräknas enligt de äldre bestämmelserna om sådan ersättning i den upphävda lagen om allmän försäkring. Om förmånen har beviljats för begränsad tid eller om den ska omprövas enligt 50 kap. 14 § balken ska dock *de nya* bestämmelserna om handikappersättning och utlandsvistelse i samma balk tillämpas *därefter*.

Den som vid utgången av 2000 fick handikappersättning som tilllägg till pension enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring utbetald till utlandet ska, *trots* bestämmelserna i 5 kap. socialförsäkringsbalken, ha rätt att få handikappersättning enligt balken utbetald till utlandet. Handikappersättningen ska då beräknas enligt de äldre bestämmelserna om sådan ersättning i den upphävda lagen om allmän försäkring. Om förmånen har beviljats för begränsad tid eller om den ska omprövas enligt 50 kap. 14 § balken *i lydelsen före den 1 januari 2019*, ska dock bestämmelserna om handikappersättning och utlandsvistelse i samma balk *i deras lydelse före den 1 januari 2019* tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

7 Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 18 § skatteförfarandelagen (2011:1244) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

18 §

Skatteavdrag ska göras enligt en särskild skattetabell för sjukpenning m.m., om ersättningen för arbete är sådan som avses i 11 kap. 24 §, 30 § första stycket eller 31 § eller 15 kap. 8 § inkomstskattelagen (1999:1229).

Första stycket gäller inte om ersättningen är *vårdbidrag* enligt 22 kap. socialförsäkringsbalken.

Första stycket gäller inte om ersättningen är *omvårdnadsbidrag* enligt 22 kap. socialförsäkringsbalken.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för ersättning som är vårdbidrag, om beslutet om ersättning enligt punkt 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (2018:000) om ändring i socialförsäkringsbalken ska gälla.

2 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken
dels att 110 kap. 22 § ska upphöra att gälla,
dels att rubriken närmast före 22 § ska utgå,
dels att 110 kap. 14 och 30 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

110 kap.

14 §¹

När det behövs för bedömningen av frågan om ersättning eller i övrigt för tillämpningen av denna balk får den handläggande myndigheten

1. göra förfrågan hos den försäkrades arbetsgivare, läkare, anordnare av personlig assistans eller någon annan som kan antas kunna lämna behövliga uppgifter,

2. besöka den försäkrade,

3. begära *ett särskilt läkarutlåtande eller ett utlåtande av viss läkare eller någon annan sakkunnig, samt*

4. begära att den försäkrade genomgår undersökning *av viss läkare* eller någon annan utredning eller deltar i ett avstämningsmöte för bedömning av den försäkrades medicinska tillstånd och arbetsförmåga, behov av hjälp i den dagliga livsföringen samt behovet av och möjligheterna till rehabilitering.

3. begära ett utlåtande av viss läkare eller någon annan sakkunnig, samt

4. begära att den försäkrade genomgår undersökning *enligt lagen (2018:000) om försäkringsmedicinska utredningar* eller någon annan utredning eller deltar i ett avstämningsmöte för bedömning av den försäkrades medicinska tillstånd och arbetsförmåga, behov av hjälp i den dagliga livsföringen samt behovet av och möjligheterna till rehabilitering.

Lydelse enligt prop. 2017/18:190

Föreslagen lydelse

30 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om ersättning för kostnader som en försäkrad eller någon annan har med anledning av sådan utredning som avses i 14 och 22 §§.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om ersättning för kostnader som en försäkrad eller någon annan har med anledning av sådan utredning som avses i 14 §.

¹ Senaste lydelse 2012:935.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen även meddela föreskrifter om ersättning för kostnader som en försäkrad har för läkarundersökning eller läkarutlåtande i samband med ansökan om omvårdnadsbidrag, sjukersättning, aktivitetsersättning eller merkostnadsersättning.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
2. De nya bestämmelserna ska tillämpas på försäkringsmedicinska utredningar som Försäkringskassan begär från och med ikraftträdandet.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

Ändring i regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Regeringens förslag

Utskottets förslag

48 kap.**2 §**

Förmåner enligt denna avdelning är	Förmåner enligt denna avdelning är
<ul style="list-style-type: none"> – merkostnadsersättning <i>som lämnas för merkostnader</i> till en person med nedsatt funktionsförmåga eller till en förälder som har ett barn med nedsatt funktionsförmåga, – assistansersättning till en funktionshindrad som behöver personlig assistans för sina grundläggande behov, och – bilstöd till personer med funktionshinder för att skaffa eller anpassa motorfordon. 	<ul style="list-style-type: none"> – merkostnadsersättning till en person med nedsatt funktionsförmåga eller till en förälder som har ett barn med nedsatt funktionsförmåga,

50 kap.**Merkostnadsersättning****Innehåll****1 §**

I detta kapitel finns bestämmelser om	I detta kapitel finns bestämmelser om
<ul style="list-style-type: none"> – vad som avses med merkostnader i 2 §, – personer som likställs med förälder i 3 §, – rätten till merkostnadsersättning i 4–8 §§, – ersättningsberättigande merkostnader i 9 §, – förmånstiden i 10 och 11 §§, – ersättningsnivå i 12 §, – ansökan i 13 §, – omprövning i 14 och 15 §§, och – utbetalning i 16 §. 	<ul style="list-style-type: none"> – vad som avses med merkostnader <i>och i vilka fall en person ska anses blind eller gravt hörselskadad</i> i 2 §,

Definitioner

2 §

När det gäller merkostnadsersättning avses med en merkostnad en skälig kostnad som uppkommer på grund av en persons funktionsnedsättning och som går utöver en kostnad som är normal för en person utan funktionsnedsättning i motsvarande ålder.

När det gäller merkostnadsersättning ska en person anses blind om hans eller hennes synförmåga, sedan ljusbrytningsfel har rättats, är så nedsatt att han eller hon saknar ledsyn.

När det gäller merkostnadsersättning ska en person anses gravt hörselskadad om han eller hon även med hörapparat saknar möjlighet eller har stora svårigheter att uppfatta tal.

Rätten till merkostnadsersättning

Huvudregler

4 §

Rätt till merkostnadsersättning har en försäkrad person för merkostnader, i sådan omfattning som anges i 12 §, till följd av att han eller hon före 65 års ålder har fått sin funktionsförmåga nedsatt, om det kan antas att nedsättningen kommer att bestå under minst ett år.

En försäkrad som är blind eller gravt hörselskadad har dock alltid rätt till merkostnadsersättning, om blindheten eller den grava hörselskadan har inträtt före 65 års ålder och det kan antas att denna funktionsnedsättning kommer att bestå under minst ett år.

Det som anges i andra stycket gäller dock inte för ett försäkrat barn som har en förälder som är underhållsskyldig enligt 7 kap. föräldrabalken eller som har en sådan särskilt förordnad vårdnadshavare som avses i 3 § 1.

5 §

När det gäller rätt till merkostnadsersättning för ett försäkrat barn

När det gäller rätt till merkostnadsersättning för ett försäkrat barn

som har en förälder som är underhållsskyldig enligt 7 kap. föräldrabalken tillämpas inte 4 §. Rätt till merkostnadsersättning har i sådana fall föräldern för merkostnader, i den omfattning som anges i 12 §, till följd av att barnet har fått sin funktionsförmåga nedsatt, om det kan antas att nedsättningen kommer att bestå under minst sex månader.

som har en förälder som är underhållsskyldig enligt 7 kap. föräldrabalken tillämpas inte 4 § *första stycket*. Rätt till merkostnadsersättning har i sådana fall föräldern för merkostnader, i den omfattning som anges i 12 §, till följd av att barnet har fått sin funktionsförmåga nedsatt, om det kan antas att nedsättningen kommer att bestå under minst sex månader.

En person som avses i 3 § 1 har rätt till ersättning i stället för en förälder.

Ersättningsnivå

12 §

Merkostnadsersättning ska lämnas med ett belopp som för år räknat motsvarar

1. 30 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till 25 procent men inte 35 procent av prisbasbeloppet,
2. 40 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till 35 procent men inte 45 procent av prisbasbeloppet,
3. 50 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till 45 procent men inte 55 procent av prisbasbeloppet,
4. 60 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till 55 procent av prisbasbeloppet men inte 65 procent av prisbasbeloppet, eller
5. 70 procent av prisbasbeloppet om merkostnaderna uppgår till 65 procent av prisbasbeloppet eller mer.

Merkostnadsersättning ska dock för en försäkrad som är blind alltid lämnas med ett belopp som för år räknat motsvarar 70 procent av prisbasbeloppet. Om han eller hon för samma tid får hel sjukersättning, hel aktivitetsersättning eller hel ålderspension ska merkostnadsersättning, från och med den månad när den andra förmånen lämnas, lämnas med 40 procent av prisbasbeloppet, om inte den försäkrades merkostnader är av sådan omfattning att högre ersättning ska lämnas enligt första stycket.

Merkostnadsersättning ska dock för en försäkrad som är gravt hörselskadad alltid lämnas med ett belopp som för år räknat motsvarar

40 procent av prisbasbeloppet, om inte den försäkrades merkostnader är av sådan omfattning att högre ersättning ska lämnas enligt första stycket.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

110 kap.

30 §

För kostnader som en försäkrad eller någon annan har med anledning av sådan utredning som avses i 14, 22 och 26 §§ lämnas ersättning i enlighet med föreskrifter som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar.

För kostnader som en försäkrad har för läkarundersökning eller läkarutlåtande i samband med ansökan om vårdbidrag, sjukersättning, aktivitetsersättning eller handikappersättning lämnas ersättning enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om ersättning för kostnader som en försäkrad eller någon annan har med anledning av sådan utredning som avses i 14 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen även meddela föreskrifter om ersättning för kostnader som en försäkrad har för läkarundersökning eller läkarutlåtande i samband med ansökan om omvårdnadsbidrag, sjukersättning, aktivitetsersättning eller merkostnadsersättning.

BILAGA 4

Förteckning över remissinstanserna

Motion 2017/18:4088 av Johan Forssell m.fl. (M, C, L, KD) remitterades till följande instanser:

1. Kammarrätten i Stockholm
2. Förvaltningsrätten i Falun
3. Försäkringskassan
4. Inspektionen för socialförsäkringen (ISF)
5. Diskrimineringsombudsmannen (DO)
6. Myndigheten för delaktighet (MFD)
7. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)
8. Förbundet för Delaktighet och Jämlikhet (FÖR)
9. Funktionsrätt Sverige (tidigare Handikappförbundet)
10. DHR (Delaktighet Handlingskraft Rörelsefrihet)
11. Riksförbundet FUB
12. Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar (RBU)
13. Autism- och Aspergerförbundet
14. Hörselskadades Riksförbund
15. Unga Hörselskadade
16. Sveriges Dövas Riksförbund
17. Synskadades Riksförbund
18. Förbundet Sveriges Dövblinda

Kammarrätten i Stockholm, Försäkringskassan, ISF, DO, MFD, SKL, Funktionsrätt Sverige, Autism- och Aspergerförbundet, Hörselskadades Riksförbund, Sveriges Dövas Riksförbund, Synskadades Riksförbund och Förbundet Sveriges Dövblinda har yttrat sig.

FÖR har inkommit med yttrande efter remisstidens utgång.

Utöver remissinstanserna har Unga med Synnedsättning, Föreningen för de Neurosedynskadade och Celiakiförbundet (medlem av Funktionsrätt Sverige) yttrat sig.